

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om sparbanker m. m.; given Stockholms slott den 21 mars 1922.

Under återopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt 87 § regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om sparbanker; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

F. V. Thorsson.

Fö r s l a g

till

Lag om sparbanker.

Häri genom förordnas som följer:

Inledande bestämmelser.

1 §.

Med sparbank förstås i denna lag penninginrättning, som utan rätt för dess stiftare eller andra att njuta del i den vinst, som kan uppkomma å rörelsen, har till ändamål att befordra sparsamhet genom att i enlighet med de bestämmelser, som i denna lag meddelas, bedriva in- och utlåning av penningar och därmed i samband stående verksamhet.

2 §.

Ej må annan penninginrättning än sådan, som i 1 § sägs, samt postsparbanken i sin firma eller eljest vid beteckning av verksamheten använda ordet sparbank.

Om sparbanks bildande.

3 §.

Stiftare av sparbank skola vara här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tjugu.

Stiftarna skola upprätta reglemente för sparbanken, vilket skall angiva:

1) den benämning, under vilken sparbanken skall driva sin verksamhet;

2) sparbankens verksamhetsområde;

3) den ort, där sparbankens styrelse skall hava sitt säte;

4) grundfondens belopp samt huruvida grundfonden eller del därav skall med eller utan ränta återbäras;

5) huvudmännens antal, grunderna för val av huvudmän, tiden, för vilken huvudmännen skola utses, huvudmännens befogenhet samt det minsta antal huvudmän, som skall närvara vid sammanträde med huvudmännen för att giltigt beslut må kunna fattas;

6) tid och ort för huvudmännens årssammanträde, vilka ärenden som skola förekomma till behandling å sådant sammanträde samt på vilket sätt kallelse till sammanträde med huvudmännen skall ske;

7) antalet styrelseledamöter och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola väljas, vem som äger utse ordförande i styrelsen, styrelsens åligganden och grunderna för dess beslutförhet;

8) antalet revisorer och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola väljas;

9) huruvida avdelningskontor eller sparbankskommitté må av styrelsen inrättas, kontorsstyrelses befogenhet och på vad sätt verksamheten vid avdelningskontor skall övervakas;

10) det belopp, varutöver en och samma insättares tillgodohavande icke må utan Konungens befallningshavandes samtycke ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet;

11) den uppsägningstid, som sparbanken minst må medgiva och högst förbehålla sig för återbetalning av insatta medel;

12) huruvida sparbanken må driva annan verksamhet än in- och utlåning av penningar eller som i 30 § omförmäles samt vari sådan verksamhet skall bestå;

13) sättet för förvaring och inventering av sparbankens kassa och värdehandlingar.

4 §.

Stiftarna skola hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbankens styrelse skall hava sitt säte, söka stadfästelse å reglementet.

Vid ansökningsen, som skall vara underskriven av samtliga stiftare, skall fogas försäkran av stiftarna, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit tecknat.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författningar i övrigt.

5 §.

Sparbanks grundfond skall vid stiftandet sättas till minst tio tusen kronor; dock att, där sparbankens verksamhetsområde är ringa eller andra särskilda omständigheter därtill föranleda, Konungens befallningshavande må medgiva, att grundfonden bestämmes till visst lägre belopp, ej understigande tre tusen kronor.

Grundfond må ej annorledes än i penningar inbetalas.

6 §.

Sedan huvudmän, styrelse och revisorer utsetts samt det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, inbetalts, bör styrelsen därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Vid sådan anmälan foga styrelsen

- 1) uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist;
- 2) styrkta avskrifter av de protokoll, som bestyrka, vilka som utsetts till styrelseledamöter;
- 3) bevis, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit behörigen inbetalt.

7 §.

Innan anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord, kan sparbank ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla huvudmän, styrelseledamöter eller andra å sparbanks vägnar, innan anmälan, som nyss sagts, blivit gjord, svare de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

8 §.

Den benämning, varunder sparbank skall driva sin verksamhet, skall innehålla ordet sparbank. För utmärkande av rörelsens beskaffenhet må ej annan beteckning än sparbank användas.

Om sparbanks förvaltning.**9 §.**

Sparbanks angelägenheter skola omhänderhavas dels av huvudmän, vilka skola såsom representanter för insättarna övervaka sparbankens förvaltning, och dels av en av huvudmännen utsedd styrelse, som skall handhava den omedelbara ledningen av sparbankens verksamhet.

10 §.

Huvudmännen skola vara minst tjugu och högst femtio. De skola utses på sätt reglementet föreskriver; och skall i reglementet stadgas, att minst en tredjedel av huvudmännen skall tillsättas av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, allmän rådstuga, stadsfullmäktige, municipalstämma, municipalfullmäktige, landsting, hushållningssällskap eller Konungens befallningshavande. Stiftare av sparbank må ock i reglementet kunna förklaras för huvudman, dock ej för längre tid än i andra stycket sägs.

Huvudman skall utses för viss tid, högst tio år. Avgår huvudman, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, skall ny huvudman för återstoden av nämnda tid utses i den avgångnes ställe så snart ske kan, och åligge det styrelsen att, där den avgångne varit tillsatt av korporation eller myndighet, som i första stycket sägs, hos korporationen eller myndigheten göra anmälan om avgången.

Årssammanträde med huvudmännen skall hållas en gång varje år före maj månads utgång. Å årssammanträde skola huvudmännen fastställa balansräkning och bestämma, i vilken utsträckning sparbankens vinst skall avsättas till dess fonder, ävensom besluta om ansvarsfrihet för styrelsen samt, där tid, för vilken styrelseledamot eller revisor eller styrelse- eller revisorssuppleant utsetts, gått till ända, förrätta erforderliga nyval. Övriga ärenden, vilka enligt lag eller sparbankens reglemente tillhöra huvudmännens handläggning eller av styrelsen överlämnas till deras avgörande, må behandlas jämväl på annat sammanträde.

Styrelsen har att på sätt reglementet föreskriver kalla huvudmännen till sammanträde. Föreskrivna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före årssammanträde och senast en vecka före annat sammanträde. Där för giltighet av beslut fordras, att det fattats på två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, må kallelse till det andra sammanträdet ej ske, innan det första hållits.

Vid omröstning å sammanträde med huvudmännen äge varje huvudman en röst. Huvudman må allenast personligen utöva sin rösträtt. Huvudman, som tillika är styrelseledamot eller tjänsteman i sparbanken, må ej deltaga i val av revisor eller i beslut angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Huvudman må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet, ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank.

Huvudman må icke i denna sin egenskap åtnjuta arvode.

11 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola väljas för viss tid, högst fem år; dock må tiden utgå allenast å dagen för huvudmännens årssammanträde.

Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår styrelseledamot, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot i den avgångnes ställe; dock må, om suppleant finnes, med sådant val anstå till nästa årssammanträde med huvudmännen.

Styrelseledamot må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet, ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank. Av styrelsens ledamöter må ej mer än en fjärdedel tillika vara ledamöter av styrelse för eller tjänstemän i bankbolag.

Styrelseledamot må i sådan egenskap uppbära arvode endast så vitt det uttryckligen medgives i reglementet; dock att arvode icke må utgå av andra medel än avkomsten av sparbankens fonder.

12 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola vara svenska medborgare.

Sparbanks huvudmän och ledamöterna av dess styrelse skola vara bosatta inom sparbankens verksamhetsområde, så vida ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda förhållanden finner skäl medgiva annat.

13 §.

Styrelsen äge att själv eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å sparbankens vägnar än även inför domstolar

och andra myndigheter företräda sparbanken. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer styrelsen, vare i den mån ej annat följer av vad i denna lag stadgas utan verkan mot tredje man, med mindre han ägt eller bort äga kännedom om inskränkningen.

14 §.

I förhållande till sparbanken vare styrelsen pliktig att i sin förvaltning av sparbankens angelägenheter ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som i reglementet eller av huvudmännen meddelas.

Styrelsen må dock ej efterkomma föreskrift av huvudmännen, där den finnes strida mot denna lag eller reglementet.

15 §.

Huvudman eller styrelseledamot äge ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och sparbanken. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan sparbanken och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot sparbankens. Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från sparbankens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan.

16 §.

Sker ändring i styrelsens sammansättning eller ändrar styrelseledamot sitt hemvist, skall styrelsens ordförande ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande. Vid anmälan om ändring i styrelsens sammansättning skall fogas styrkt avskrift av protokoll, som bestyrker ändringen.

17 §.

Angående befogenhet för styrelseledamot att för sparbanken mottaga stämning är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgivas sparbanken.

18 §.

Huvudmän eller styrelseledamöter i sparbank, vilka genom att överträda denna lag eller sparbankens reglemente tillfoga banken eller tredje man skada eller som eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda sparbanken skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

19 §.

Under sparbanks första verksamhetsår skall genom styrelsens ordförandes försorg förteckning å huvudmän och styrelseledamöter i sparbanken sist en månad från det anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord införas en gång i en eller flera tidningar inom orten, där hinder ej möter, samt anslås å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

Sedermera åligge det styrelsens ordförande att årligen inom fjorton dagar från huvudmännens årssammanträde låta anslå dylik förteckning på sätt nyss är sagt.

20 §.

Vad i denna lag finnes stadgat om styrelseledamot skall äga motsvarande tillämpning å styrelsesuppleant.

Har suppleant utövat styrelseledamots befogenhet, vare den omständigheten, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en var, som ej visas hava ägt kännedom därom.

Om rörelsen.

21 §.

Sparbank må ej utan särskilt tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté å annan ort än där styrelsen har sitt säte. Sådant tillstånd må, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna, meddelas av Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbanken avser att inrätta avdelningskontoret eller sparbankskommittén.

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

En och samma insättares tillgodohavande må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver visst i reglementet bestämt belopp, högst tjugutusen kronor; dock må Konungens befallningshavande, då särskilda skäl därtill föranleda, meddela sparbank tillstånd att i fråga om viss insättares tillgodohavande höja det sålunda bestämda beloppet.

Ej må sparbank ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en månad, efter uppsägning återbetala insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

23 §.

Insättning i sparbank skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest utställd på sådant sätt, att den blir gällande i innehavarens hand; och skall i motboken intagas erinran om att överlåtelse bör till den nye ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet emellan sparbanken och insättare.

Då medel, som insatts i sparbank, lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

Har motbok förkommit, bör den, som förlorat motboken, sådant hos sparbankens styrelse ofördröjligen anmäla och därvid uppgiva tid och omständigheter, under vilka förlusten timat. Styrelsen skall då genom kungörelse, vilken på bekostnad av den, som förlorat motboken, införes en gång i allmänna tidningarna och, där det kan ske, en gång i tidning inom orten, efterlysa motboken. Därest denna icke inom sex månader från sista kungörandet tillrättakommit, vare den, för vars räkning efterlysning skett, berättigad att mot kvitto utbekomma hela sitt tillgodohavande; och äge efter medlens utbetalning motboken icke gällande kraft mot sparbanken.

24 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndare förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt. Sådana medel må ej utan den omyndiges samtycke utbetalas till förmyndaren.

25 §.

Sparbanks inlåning må allenast med beloppet av sparbankens kassa-behållning, sammanlagt med det belopp, som för sparbankens räkning inestår i riksbanken eller inländskt bankbolag eller av sparbanken utlånats mot riksgäldskontorets skattkammarväxlar eller nedlagts i högst till gällande marknadsvärde bokförda obligationer, utfärdade av staten,

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 127 häft. (Nr 147.) 2

allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa, överstiga tjugufem gånger beloppet av sparbankens fonder.

26 §.

Sparbanks utlåningsrörelse skall företrädesvis avse sparbankens verksamhetsområde.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlämnas mot annat fordringsbevis än skuldebrev.

Lån må, då fråga ej är om lån till kommun eller dylik samfällighet, utlämnas allenast mot säkerhet av pant eller borgen. Såsom pant må ej godkännas inteckning i fartyg eller förlagsiuteckning; ej heller må lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnas till högre sammanlagt belopp än som motsvarar sparbankens fonder.

År lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet ej är i egenkap av huvudgäldenär eller löftesman ansvarig, icke ställt att betalas inom tre månader eller, där fråga är om lån, för vilket säkerheten utgöres av inteckning i fast egendom, inom sex månader, skall sparbanken förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom tid, som nyss för varje fall sagts.

Lån, för vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller dylik samfällighet, må utlämnas allenast på viss tid och må ej utestå längre än tio år. År lånet ställt på längre återbetalningstid än ett år, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats; sparbanken dock alltid obetaget att begagna sin rätt att uppsäga lånet till återbetalning på en gång.

27 §.

Oavsett vad i 22 och 26 §§ stadgas må sparbank med sådan inom dess verksamhetsområde befintlig ekonomisk förening, som har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (jordbrukskassa) och som i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditivräkning. Sådant avtal må ej träffas för längre tid än ett år i sänder och skall, därest det jordbrukskassan lämnade godkännandet genom laga kraftätagande beslut återkallas, kunna uppsägas att genast upphöra att gälla.

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i spar-

banken anställd tjänsteman i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant antingen av statens, allmänna hypoteksbankens, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer eller av inteckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti jordbruksfastighet å landet eller fastighet i stad, köping eller municipalsamhälle.

29 §.

Sparbank vare skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa ett belopp, som tillsammans med sparbankens inneliggande kassa motsvarar minst en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Dylik kassareserv skall utgöras av riksgäldskontorets skattkamarväxlar eller sådana obligationer, som i 28 § omförmälas, eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst 50,000 kronor utgöras av inteckningar av sådan beskaffenhet, som i 28 § sägs.

30 §.

Sparbank må ej förvärva fast egendom, så vitt fråga ej är om fastighet, som är avsedd för sparbankens inrymmande. Vill sparbank förvärva eller förbättra fastighet, som nyss sagts, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fastighet av enahanda art enligt 33 § bör uppskattas, överstiger en fjärdedel av sparbankens fonder, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens prövning; och må åtgärden ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig därför.

Sparbank må ej förvärva annan lös egendom än penningar, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger.

Utan hinder av vad i första och andra styckena stadgats må sparbank till skyddande av fordran på offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt.

Har sparbank förvärvat egendom enligt vad ovan sagts, må sparbanken för egendomens försäljande eller tillgodogörande i övrigt vidtaga de åtgärder, som må finnas lämpliga; dock att egendom, vilken inköpts till skyddande av fordran, i varje fall skall avyttras, så snart det kan ske till belopp, som täcker fordringen.

Om bokföring och bokslut.**31 §.**

I stället för de i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar föreskrivna dag- och inventarieböcker skall sparbank föra följande böcker:

kassabok, som skall upptaga alla in- och utbetalningar samt föras i två exemplar av särskilda personer, vilka hava att för varje expeditionsdag fastställa den kontanta behållningens belopp;

avräkningsbok för insättarna med upplägg för en var av dem ävensom ett årligt sammandrag av dessa avräkningar;

lånebok, som skall upptaga de av sparbanken utlämnade lån, därå inbetalda räntor och gjorda avbetalningar samt för lånen ställda säkerheter ävensom ett årligt sammandrag av låneräkningarna.

Därjämte skola föras:

register å sparbankens gäldenärer; samt

huvudbok, som skall avslutas för varje kalenderår och fullständigt utvisa sparbankens rörelse under året samt dess ställning vid årets början och slut.

Styrelsen äger, där så provas lämpligt, uppdelas en var av ovan nämnda böcker i flera och att låta föra även andra böcker.

32 §.

Sparbanks styrelse har att för varje år, sedan bokslut upprättats, avgiva förvaltningsberättelse, upptagande vinst- och förlusträkning samt balansräkning.

Berättelsen, som skall föreligga av styrelsen underskriven före mars månads utgång, skall tillhandahållas revisorerna vid revisionens början samt huvudmännen senast en vecka före årssammanträdet.

33 §.

Jämte vad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat gälle i avseende å upprättandet av sparbanks balansräkning:

1) Sparbankens tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande. Obligationer, utfärdade av staten, allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa,

må icke anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till sådana värden, att obligationernas avkastning utgår efter en räntefot, motsvarande medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren.

2) I den mån ej annat följer av vad nedan under 4) och 5) stadgas, må tillgångarna dock upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande, så framt sådant särskilt anges i den förvaltningsberättelse styrelsen enligt 32 § har att avlämna.

3) Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, varjämte värdelösa fordringar skola avskrivas.

4) Fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, må ej i vidare mån än som betingas av därå nedlagda förbättringar upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning.

5) Obligation må ej upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning, därest icke värdeökningen samtidigt tages i anspråk till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse, eller till motsvarande nedsättning av annan tillgångs bokförda värde.

6) De belopp, vartill sparbankens särskilda fonder uppgå, skola vart för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna.

7) Organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Vad i förenämnda förordning stadgas om balansräknings införande i inventariebok skall i stället avse dess införande i den i 31 § omförmälda huvudboken.

Beträffande uppställandet av vinst- och förlusträkning gälle, att densamma skall upptaga sparbankens inkomster av och utgifter för rörelsen under året samt angiva verkställda avskrivningar.

Om sparbanks fonder och om användning av sparbanks vinst.

34 §.

Har i sparbank, vars fonder uppgå till minst tio tusen kronor, det förhållande emellan sparbankens inlåning och dess fonder, som jämligt denna lag skall förefinnas, blivit rubbat, må till återställande av nämnda förhållande genom frivilliga bidrag av huvudmän eller andra bildas säkerhetsfond.

På sparbankens huvudmän ankomme att besluta om säkerhetsfonds bildande. Teckning av bidrag till sådan fond skall för att vara bindande ske å teckningslista, å vilken sparbankens sista balansräkning samt revisorernas yttrande däröver skola vara avskrivna.

Säkerhetsfond ävensom, där det vid fondens bildande utfästs, ränta efter högst sex för hundra om året skall till bidragstecknarna eller deras rättsinnehavare återbetalas, i den mån sparbankens återstående fonder äro tillräckliga för upprätthållande av det föreskrivna förhållandet emellan sparbankens inlåning och fonder.

35 §.

Sparbanks vinst skall, i den mån grundfonden eller, om säkerhetsfond bildats, denna gått förlorad, i första hand användas till att uppbringa sådan fond till det belopp, vartill den skall uppgå. Vad som icke tages i anspråk för nämnda ändamål skall avsättas till reservfond; huvudmännen dock obetaget att, efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet, för väckande och underhållande, särskilt hos mindre bemedlade, av håg till sparsamhet av tillgängliga vinstmedel använda ett belopp, som i förhållande till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

När reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke gjorts i reglementet, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, äge sparbankens huvudmän, efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet, besluta, att intill hälften av vinsten eller, om vinsten till någon del jämlikt första stycket i denna paragraf bestämts för där avsett allmännyttigt ändamål eller behöver tagas i anspråk för åvägabringande av nyss angivna förhållande emellan reservfonden eller sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna samt insättarnas behållning, intill hälften av vad därefter återstår skall användas till sådant allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag. Huvudmännens beslut skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag och sparbankens reglemente.

36 §.

Skall jämlikt förbehåll i sparbanks reglemente grundfond eller del därav med den ränta, som må vara utfäst, återbäras, må det ej ske, förrän reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar tio gånger grundfonden jämte därå förbehållen ränta; ej heller må återbäring ske, så länge säkerhetsfond, där sådan bildats, ej återbetalts eller om genom återbäringen det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbankens in-

låning och fonder, skulle rubbas. Ränta å grundfond må ej beräknas efter högre räntefot än sex för hundra om året.

37 §.

Har sparbank försatts i konkurs efter ansökan, som gjorts inom ett år från det beslut om återbetalning av säkerhetsfond eller om återbäring av grundfond fattades, vare beslutet, så vitt det inverkar på borgenärernas rätt, utan verkan; skolande å belopp, som på grund av vad sålunda stadgats skall till konkursboet erläggas, gäldas ränta efter sex för hundra om året från den dag, då beloppet av sparbanken utbetaltes.

38 §.

I den mån ej annat följer av vad i 34 och 36 §§ stadgats, må sparbanks fonder ej minskas, så framt det ej erfordras till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse.

Om revision.

39 §.

Revisorer för granskning av sparbanks förvaltning skola väljas av huvudmännen. Valet skall ske för en tid av högst tre år; dock må tiden utgå allenast å dagen för huvudmännens årssammanträde.

Revisor må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår revisor, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor i den avgångnes ställe; dock må, om suppleant finnes, med sådant val anstå till nästa årssammanträde med huvudmännen.

Till revisor må ej utses den, som är i sparbankens eller styrelseledamots tjänst.

Revisorerna åligge att årligen granska sparbankens kassa, värdehandlingar och verifikationer samt räkenskaper och protokoll.

Sparbankens styrelse skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera sparbankens kassa och övriga tillgångar samt granska sparbankens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må av revisor hos styrelsen begärd upplysning angående förvaltningen icke förvägras.

40 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som genom styrelsens försorg skall tillhandahållas huvudmännen senast en vecka före deras årssammanträde. Berättelsen skall innehålla utlåtande beträffande bokslutets riktighet och säkerheten av placeringen av sparbankens medel.

41 §.

Hava revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, en för alla och alla för en sparbanken ansvariga för all därav uppkommande skada.

42 §.

Vad om revisor i denna lag stadgas skall jämväl tillämpas å revisorssuppleant.

Om talan mot styrelse eller revisorer.

43 §.

Ansvarsfrihet må ej anses styrelsen beviljad, så framt en tredjedel av samtliga huvudmän röstat däremot.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å sammanträde med huvudmännen, vare så ansett, som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Utan hinder därav, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handling.

Talan mot revisorer enligt 41 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

44 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det förvaltningsberättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid berättelsen avser, ändå att ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Försättes sparbanken i konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det revisorernas berättelse framlades å sammanträde med

huvudmännen, äge konkursboet mot dem anställa sådan talan, som omförmäles i 41 §.

Talan, varom ovan i denna paragraf sägs, skall anhängiggöras inom en månad från utgången av den för bevakning av fordringar i konkursen utsatta tid eller, där tiden för talans anställande av sparbanken då ännu ej gått till ända, inom utgången av den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

**Om ändring av reglementet och vissa andra fall, då särskild röstövertikt
erfordras för beslut av huvudmännen.**

45 §.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, och å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande huvudmännen.

Beslut om sparbanks överlåtelse på annan sparbank eller på bankbolag eller om sparbanks trädande i likvidation i andra fall än i 58 § avses vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, samt å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän.

Är för giltighet av beslut, varom ovan är stadgat, något ytterligare villkor bestämt i reglementet, ländé ock det till efterrättelse.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej heller giltigt, förrän det blivit av Konungens befallningshavande stadfäst.

Om likvidation och upplösning.

46 §.

Hava sparbanks huvudmän enligt 45 § andra stycket beslutit, att sparbanken skall träda i likvidation, eller har Konungens befallningshavande enligt vad i 58 § stadgas förordnat, att likvidation skall äga rum, välje huvudmännen en eller flera likvidatorer att verkställa likvidationen.

47 §.

Utse ej sparbanks huvudmän likvidatorer, då Konungens befallningshavande enligt vad i 58 § stadgas förordnat, att likvidation skall äga rum, ankomme på Konungens befallningshavande att utse en eller flera likvidatorer, och svare under tiden, intill dess sådant skett, de, som med vetskap om att Konungens befallningshavande meddelat förordnande, som nyss sagts, deltaga i beslut om fortsättande av sparbankens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

48 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk medborgare. Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blivit avslutad men kan när som helst återkallas av den, som utsett likvidatorn. Avgår likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge det övriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val av ny likvidator.

49 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen hos Konungens befallningshavande anmäla, att sparbanken trätt i likvidation. Därvid skall uppgift lämnas om likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist.

Avgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller ändrar likvidator eller suppleant sitt hemvist, skall ock därom anmälan hos Konungens befallningshavande ofördröjligen göras av likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt avskrift av protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälingens riktighet.

50 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen reda för sin förvaltning under den tid, för vilken ej förut förvaltningsberättelse framlagts å sammanträde med huvudmännen.

Styrelsens redovisning skall av likvidatorerna ofördröjligen överlämnas till revisorerna, som hava att granska densamma och däröver inom fyra veckor avgiva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse skall av likvidatorerna så snart ske kan framläggas å sammanträde med huvudmännen; och skall å det sammanträde till behandling företagas frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen

för den tid redovisningen omfattar. Om behandling av denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge vad i 43 och 44 §§ finnes stadgat motsvarande tillämpning.

51 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämmning å sparbankens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Då sådant erfordras för likvidationens verkställande och så snart det utan uppenbar skada kan ske, skall sparbankens egendom förvandlas i penningar.

Sparbankens egendom må ej avyttras under hand på andra villkor än som det jämlikt 58 § förordnade allmänna ombudet godkänt.

I övrigt skall om likvidatorernas befogenhet att företräda sparbanken samt om deras rättigheter och skyldigheter i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående styrelse eller styrelseledamot.

52 §.

Finnes säkerhetsfond eller har i sparbankens reglemente gjorts sådant förbehåll, som i 3 § andra stycket under 4) omförmäles, åligge det likvidatorerna att, i den mån sparbankens tillgångar förslå, ombesörja återbetalning av säkerhets- eller grundfond jämte utfäst ränta; dock må återbäring av grundfond ej äga rum, förrän säkerhetsfond jämte ränta återbetalts.

53 §.

Sedan den i årsstämningen utsatta inställelsedagen är förbi samt likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de inför huvudmännen framlägga redovisning för sin förvaltning.

Då sådan redovisning framlagts, anses sparbanken upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Vid anmälan skall fogas bestyrkt avskrift av protokoll, som förts i ärendet, ävensom bevis om dagen för årsstämmningens utfärdande.

54 §.

Finnes enligt likvidatorernas redovisning överskott, skall detta på sätt huvudmännen äga bestämma användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

Beslut härom skall underställas Konungens befallningshavandes prövning; och har Konungens befallningshavande att tillse, att överskottet användes i överensstämmelse med fastställt beslut.

55 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs, skall sparbanken såsom konkursgäldenär företrädas av styrelsen eller, om, då beslutet om egendomsavträde meddelades, likvidatorer varit utsedda, av dessa. Under konkursen må dock i behörig ordning nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer kunna utses.

56 §.

Finnes efter konkursens upphörande överskott, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 46—49 samt 51—54 §§.

Finnes ej överskott, anses sparbanken upplöst, då konkursen upphörde. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädde sparbanken såsom konkursgäldenär, att om sparbankens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Om tillsyn.

57 §.

Handhavandet av tillsynen över sparbank skall på sätt nedan stadgas fördelas emellan Konungens befallningshavande i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte, samt en av Konungen för hela riket förordnad sparbanksinspektör.

58 §.

Konungens befallningshavande tillkomme:

att för varje sparbank inom länet förordna ett allmänt ombud;
att, om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller sparbankens reglemente eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, förbjuda verkställighet av beslutet;

att, om beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, förelägga huvudmän eller styrelse att, där så ske kan, göra rättelse;

att förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad dem enligt lag eller sparbankens reglemente åligger; samt

att, där huvudman eller styrelseledamot i fall, som avses i 18 §, tillskyndat sparbanken skada, föranstalta om talans anställande mot den ersättningsskyldige, så framt ej vad i 43 § stadgas utgör hinder därför.

Konungens befallningshavande äge förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud, som i denna paragraf omförmäles, samt fälla till sådant vite.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet i balansräkning eller vinst- och förlusträkning icke av Konungens befallningshavande meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks rörelse eller bokföring, må förbud eller föreläggande icke heller av Konungens befallningshavande meddelas, med mindre sparbanksinspektören gjort framställning därom.

Då Konungens befallningshavande i anledning av att rubbning uppstått i det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbanks fonder och dess inlåning, förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svårare avvikelse skett från denna lag eller sparbankens reglemente och varder avvikelserna ej inom förelagd tid rättad, äge Konungens befallningshavande förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

59 §.

Har sparbank trätt i likvidation, äge Konungens befallningshavande under likvidationen enahanda befogenhet gent emot likvidatorerna som enligt vad i 58 § första, andra och tredje styckena sägs tillkommer Konungens befallningshavande gent emot sparbankens styrelse.

60 §.

Allmänna ombudet bör minst en gång årligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Sådan undersökning bör, där hinder ej möter, ske genom deltagande i den revision av sparbankens förvaltning, varom i 39 § förmäles.

Träder sparbanken i likvidation, åligge allmänna ombudet att övervaka denna.

Allmänna ombudet vare pliktigt att meddela Konungens befallningshavande och sparbanksinspektören alla de upplysningar angående sparbanken, som av dem äskas.

Förordnande att vara allmänt ombud må när som helst av Konungens befallningshavande återkallas.

Allmänna ombudet njute arvode av allmänna medel efter de grunder Konungen stadgar.

61 §.

Sparbanksinspektören åligge:

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet; samt

att, därest inspektören finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med denna lag eller sparbankens reglemente, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos Konungens befallningshavande, vartill inspektören kan finna sig för-anlåten.

Där inspektören finner sådant nödigt, äge inspektören meddela föreskrifter angående sättet för förande av sparbanks räkenskaper.

Närmare bestämmelser om inspektörens verksamhet meddelas av Konungen.

62 §.

Sparbanksinspektören äge, när sådant provas nödigt, sammankalla sparbanks styrelse eller, om sparbanken befinner sig i likvidation, likvidatorerna.

Vid sammanträde med huvudmännen eller av inspektören utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer må inspektören eller, efter inspektörens förordnande, allmänna ombudet närvara och i överläggningarna deltaga.

63 §.

Sparbanks styrelse eller, där sparbanken trätt i likvidation, dess likvidatorer åligge:

att för sparbanksinspektören och allmänna ombudet när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som av inspektören bestämmas, och enligt av inspektören fastställda formulär upprätta och till inspektören insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; skolandet i sådan översikt angivas, huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att jämväl i övrigt meddela inspektören och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande sparbanken, som av dem äskas;

att, där inspektören meddelat föreskrift beträffande sättet för förandet av sparbanks räkenskaper, ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse;

att, så snart den i 32 § omförmälda berättelsen föreligger av styrelsen underskriven, insända avskrifter därav jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning till såväl inspektören som allmänna ombudet samt att efter verkställd revision tillställa inspektören och allmänna ombudet den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å sammanträde med huvudmännen i anledning av nämnda berättelser fattade besluten; samt

att årligen senast en månad efter huvudmännens årssammanträde avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken jämligt de föreskrifter Konungen kan låta utfärda.

64 §.

Sparbanks förvaltnings- och revisionsberättelser ävensom det protokoll, som utvisar huvudmännens i anledning av berättelserna fattade beslut, skola i erforderliga delar enligt bestämmelser, som det tillkommer sparbanksinspektören att meddela, genom styrelsens ordförändes försorg hållas anslagna å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

65 §.

Till bestridande av kostnaderna för sparbanksinspektörens verksamhet skall sparbank årligen erlägga bidrag enligt bestämmelser, som utfärdas av Konungen. Detta bidrag skall utgå efter visst, för samtliga sparbanker lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbank vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen men må icke överstiga fem tusendedels procent av detta belopp.

Straffbestämmelser.

66 §.

Med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller fängelse straffes

- 1) stiftare, vilken falskeligen avger försäkran, som i 4 § sägs;
- 2) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan hos Konungens befallningshavande mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;
- 3) styrelseledamot eller likvidator, som i skriftlig handling, vilken framlägges för huvudmännen, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

4) styrelseledamot, som vid upprättandet av balansräkning mot bättre vetande förfar i strid med föreskrifterna i 33 §;

5) styrelseledamot eller annan, som mot bättre vetande till sparbanksinspektören avgiver oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna inspektören upplysning;

6) revisor, som i revisionsberättelse mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande sparbankens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av honom granskats;

7) revisor, som, oaktat han insett eller bort inse, att skada kunnat följa därav, yppar något av vad vid granskning av styrelsens förvaltning eller sparbankens räkenskaper kommit till hans kännedom utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

Ej må straff, som ovan är stadgat, tillämpas, där förbrytelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

67 §.

Med böter från och med fem till och med femhundra kronor straffes

1) den, som underlåter att fullgöra honom enligt denna lag åliggande anmälan hos Konungens befallningshavande;

2) styrelseordförande, som icke iakttagit föreskrifterna i 19 eller 64 §.

68 §.

För överträdelse av det i 21 § stadgade förbudet vare straffet böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor.

69 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

Särskilda bestämmelser.

70 §.

Över beslut, som av Konungens befallningshavande eller sparbanksinspektören på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartementet; dock gånge beslut, som meddelas av Konungens befallningshavande, utan hinder av klagan i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

71 §.

Sparbank vare i mål, för vilka ej annorledes genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där sparbankens styrelse enligt reglementet har sitt säte.

Förseelser, som omförmälas i 67 §, skola åtalas vid den underrätt, under vilken sparbanken enligt första stycket lyder.

72 §.

Enskilds förhållande till sparbank må ej i oträngt mål yppas.

73 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1923.

74 §.

Genom den nya lagen upphäves, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, lagen angående sparbanker den 29 juli 1892, sådan den lyder efter de ändringar i eller tillägg till densamma, som innehållas i senare utfärdade författningar.

75 §.

I fråga om den nya lagens tillämpning å sparbank, vars reglemente blivit stadfäst, innan nya lagen trätt i kraft, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1) Äldre sparbank, som vill fortsätta sin verksamhet, vare pliktig att, där ej Konungen medgiver anstånd, före den 1 januari 1924 hava, i den mån det erfordras och ej annat följer av vad nedan stadgas, vidtagit sådana ändringar i sitt reglemente, att detsamma står i överensstämmelse med föreskrifterna i nya lagen, samt å ändringarna förskaffat sig Konungens befallningshavandes stadfästelse. Erfordras ej ändring av reglementet, skall sparbanken före nämnda dag hos Konungens befallningshavande hava gjort anmälan om att den vill fortsätta sin verksamhet. Så länge stadfästelse å nu föreskriven reglementsändring icke meddelats eller anmälan, som nyss sagts, icke blivit gjord, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning å sparbanken. Har ej sparbanken före ovan angivna dag erhållit stadfästelse eller gjort anmälan, varom här förmäles, och har ej Konungen medgivit anstånd, skall sparbanken genast ställas under utredning; och skall därvid stadgandet i 22 § i lagen den 29 juli 1892 äga motsvarande tillämpning.

2) Äldre sparbank må fortsätta sin verksamhet utan hinder därav, att sparbanken saknar grundfond eller att dess grundfond uppgår till lägre belopp än i 5 § sägs.

3) I äldre sparbanks reglemente må stadgas, att den del av huvudmännen, som skall utses av korporation eller myndighet, icke behöver vara tillsatt förrän å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1925.

4) Därest för äldre sparbank föreskriften i 10 § första stycket nödvändiggör sådan ändring i huvudmännens sammansättning, att huvudman, vilken icke utsetts av korporation eller myndighet, som i nämnda lagrum sägs, skall ersättas av huvudman, tillsatt av dylik korporation eller myndighet, skall i sparbankens reglemente stadgas, att, sedan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, nytt val av samtliga huvudmän skall verkställas så snart ske kan och sist å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1925 samt att, intill dess samtliga sålunda föreskrivna nyval ägt rum, äldre reglementsbestämmelser angående huvudmännens sammansättning och tillsättande skola lända till efterrättelse. Huvudman, som tillsatts, innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, och som icke enligt vad nu sagts är pliktig att avgå, vare, ändå att han tillsatts för längre tid, pliktig att avgå sist å årssammanträdet år 1934.

5) Har huvudman eller styrelseledamot i äldre sparbank valts för tid, som tilländagår efter den dag, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, må han utan hinder därav, att han, vad angår styrelseledamot, icke är svensk medborgare eller att han är bosatt utom sparbankens verksamhetsområde eller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank, fortsätta utövandet av sitt uppdrag, till dess tiden därför utgår, dock ej längre än till huvudmännens årssammanträde år 1925. Är, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, av sparbankens styrelseledamöter mer än en fjärdedel ledamöter av styrelse för eller tjänstemän i bankbolag, vare styrelseledamot ej av sådan anledning pliktig att avgå från sin befattning förrän å huvudmännens årssammanträde år 1926.

6) Där stadfäst reglemente för äldre sparbank icke utgör hindre för sparbanken att, sedan en och samma insättares tillgodohavande uppnått tjugutusen kronor, låta det ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet, må, om och i den utsträckning Konungens befallningshavande efter att hava inhämtat sparbanksinspektörens yttrande bestämmer, det belopp, varutöver ökning utan Konungens befallningshavandes samtycke allenast i nämnda ordning må ske, sättas högre än tjugutusen kronor.

7) Äldre sparbank vare befriad från skyldigheten att iakttaga föreskriften i 25 §, dock ej längre än till den 1 januari 1939, där ej Konungen medgiver anstånd. Sådan sparbanks inlåning må under övergångstiden icke med högre belopp än som redovisas på sätt i

nämnda paragraf närmare angives överstiga femtio gånger beloppet av sparbankens fonder; och äge Konungens befallningshavande, där sparbankens fondställning försämrats eller eljest särskild anledning att påkalla en förbättring därav föreligger, att efter att hava inhämtat sparbanksinspektörens yttrande fastställa visst lägre förhållande emellan sparbankens inlåning och fonder än sålunda föreskrivits, dock ej lägre än det i 25 § stadgade.

8) Har, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, sparbanken lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnade till högre sammanlagt belopp än sparbankens fonder, utgöra vad i 26 § tredje stycket stadgas ej hinder för sparbanken att, då dylikt lån förfaller, låta det om-sättas mot oförändrad säkerhet. Efter den 1 januari 1934 må äldre sparbank ej hava lån utestående mot inteckning i fartyg eller förlags-inteckning; ej heller må efter sagda dag utlåningen mot pant av aktier eller lottbrev sammanlagt överstiga beloppet av sparbankens fonder.

9) Bestämmelsen om att sparbanks kassareserv, i den mån den skall överstiga 50,000 kronor, icke må redovisas i inteckningar behöver icke vara till fullo genomförd förrän vid upprättandet av bokslut för år 1933.

10) Innehar äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, egendom, som sparbank jämlikt 30 § ej må förvärva, vare sparbanken pliktig att, därest Konungens befallningshavande ej med-giver anstånd, före den 1 januari 1928 hava avyttrat sådan egendom.

11) Äldre sparbank vare, intill dess bokslut för år 1933 sker, fritagen från den skyldighet, som jämlikt 33 § må åligga sparbanken att vid balansräknings upprättande nedskriva sparbanken den 1 januari 1923 tillhöriga obligationer till deras verkliga värden; dock att sparbank, som begagnar sig av den sålunda medgivna befrielsen, icke må bokföra dylika obligationer till högre värden än de lägsta värden, vartill de må hava bokförts efter den 1 januari 1921. Så länge sparbank tillhöriga obligationer i balansräkning upptagas över deras verkliga värden, må grundfond eller ränta därå icke återbäras; ej heller må, där ej Konungens befallningshavande i särskilt fall det tillstodjer, uppkommen vinst användas annorledes än till avsättning till reservfond.

12) Vad i denna lag stadgas må icke verka inskränkning i den rätt, som enligt äldre sparbanks reglemente eller eljest gjort förbehåll kan tillkomma stiftare eller annan att återbekomma tillskjuten grundfond eller därå njuta ränta.

13) Tillstånd att utöva verksamhet vid avdelningskontor eller

genom sparbankskommitté vare ej av nöden, där avdelningskontoret eller sparbankskommittén inrättats före den 1 maj 1920.

14) Sparbanksinspektören vare pliktig att tillhandagå jämväl sparbank, å vilken nya lagen icke vunnit tillämpning, med råd och upplysningar angående lämpliga bedrivandet av sparbankens verksamhet.

76 §.

I fråga om medel, som för gift kvinnas räkning innestå i sparbank, skall bestämmelsen i 26 § i lagen den 29 juli 1892 i dess ursprungliga lydelse fortfarande lända till efterrättelse, om äldre giftermålsbalken är tillämplig å makarnas förmögenhetsförhållanden.

77 §.

Om sparbanks konkurs är särskilt stadgat.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Var — — — — — firma.

I — — — — — fullgörande.

Från nu stadgade anmälningsskyldighet undantagas fartygsredare och rederier, aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, registrerade föreningar, solidariska bankbolag samt sparbanker.

Enkelt — — — föreskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1923.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmäler efter
gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet av särskilda,
inom nämnda departement tillkallade sakkunniga den 27 juli 1921 av-
givna förslag till

- 1) lag om sparbanker; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 an-
gående handelsregister, firma och prokura.

Föredraganden anför därvid:

Behovet av
en reform av
sparbanks-
lagstift-
ningen.

»1892 års lag om sparbanker förutsätter, att ledningen av de
penninginrättningar, varå den skall äga tillämplighet, skall handhas
på ett särskilt, i lagen icke uttryckligen angivet sätt, som huvudsak-
ligen karaktäriseras därav, att organisations- och förvaltningskostna-
derna genom stiftarnas och sparbanksledningarnas offervillighet och
intresse hållas nere vid ett minimum samt att vid de insatta medlens
fruktbargörande angelägenheten av en från insättarnas synpunkt be-
tryggande placering i första hand beaktas. Det är med hänsyn till
dessa tysta förutsättningar, som man i 1892 års lagstiftning kunnat
nöja sig med så små garantier för insättarna, som man i själva verket
gjort. Brista berörda förutsättningar, ledes en sparbank, vad utgifterna
beträffar, efter 'affärsmässiga' principer eller iakttages icke nödig var-
samhet vid utlåningen, står man med ifrågavarande lagstiftning praktiskt
sett utan möjlighet att ingripa mot en för insättarna riskabel admi-
nistration. Tänker man sig det fall, att vid en sparbanks inrättande
större delen av grundfonden användes till organisationskostnader och
att därefter förvaltningskostnaderna hållas så höga, att nämnvärt över-
skott ej uppstår på rörelsen, inses lätteligen, att en dylik sparbank icke
har tillräckliga resurser att stå emot även en ganska obetydlig påfrest-

ning. Och allt efter som sparbankens omslutning växer — att en sparbanks fonder varit små, har hittills icke veterligen utgjort något hinder härför — blir tydligen dess ställning allt sämre. Till sparbankernas heder må väl sägas, att det här omnämnda fallet i mycket ringa utsträckning förekommit i den praktiska verkligheten, men å andra sidan synes det mig uppenbart, att en lagstiftning icke får vara anordnad på sådant sätt, att fall sådana som det angivna överhuvud kunna förekomma. Därtill kommer, att man, enligt vad erfarenheten giver vid handen, numera på sina håll fått uppmärksamheten riktad på att man genom att använda sig av sparbanksformen lättare än på annat sätt kan få till stånd bankinrättningar, som hava till ändamål att tjäna helt andra syften än sparbankerna i allmänhet. Sparbankslagens föreskrift om att stiftarna icke äga rätt till andel i sparbankens vinst utgör givetvis icke någon verklig garanti mot tillkomsten av dylika icke önskvärda sparbanker. Ty det är uppenbarligen icke med nuvarande lagstiftning möjligt att förhindra, att stiftarna på annat sätt i egennyttig avsikt utnyttja en sparbank.

Av det anförda torde framgå, att ett behov föreligger att genom ändrad lagstiftning bereda insättarna ökat skydd. Detta behov kan icke bagatelliseras med en hänvisning till att det hittills mycket sällan förekommit, att insättare i sparbank lidit förluster. Sparbankernas kraftiga utveckling under krigsåren har gjort ifrågavarande behov aktuellt på ett helt annat sätt än förut, och man måste därför kräva, att erforderliga åtgärder i tid vidtagas.

I vilken riktning, rent allmänt sett, en reform av sparbankslagstiftningen bör gå, ligger enligt min uppfattning i öppen dag. Man måste tillse *dels* att sparbankerna förfoga över så mycket egna medel, att dessa någorlunda svara mot förlustrisken, *dels* att sparbankerna bliva förhindrade att vidtaga åtgärder, som särskilt äro ägnade att öka insättarnas risk, och *dels* slutligen, att sparbanksledningarna vederbörligen efterleva de lagbestämmelser, som i nyssnämnda hänseenden meddelas, och jämväl i övrigt vinnlägga sig om en för insättarna betryggande förvaltning av sparbankerna.

Det var närmast behovet av en reform i sistnämnda avseende, som föranledde, att frågan om en mera genomgripande omarbetning av 1892 års lagstiftning på allvar togs upp. Sedan nämligen svenska sparbanksföreningen inkommit med en framställning, vari utredning angående inrättande av en fackmässig inspektion för rikets sparbanker påkallades, tillsattes under år 1910 en särskild kommitté, som fick i uppdrag att dels verkställa berörda utredning och dels avgiva de förslag till ändringar i gällande sparbankslag, som till följd av omläggning

av sparbankskontrollen eller eljest syntes erforderliga. I sitt år 1911 framlagda betänkande föreslog kommittén, att tillsynen över sparbankerna skulle handhavas av bankinspektionen såsom central tillsynsmyndighet, varjämte kommittén till trygghet av insättarnas intressen förordade vissa andra ändringar i gällande lagstiftning, såsom införande av förbud för sparbank att belåna aktie, lottbrev, inteckning i fartyg eller förlagsinteckning, fastställande av ett legalt maximum för insättarnas tillgodohavanden m. m.

Såväl sparbanksföreningen och det stora flertalet av landets sparbanker som de flesta länsstyrelserna ställde sig emellertid avvisande mot kommittéförslaget, och detta blev ej heller lagt till grund för ny lagstiftning i ämnet.

Emellertid kvarstår alltjämt behovet av en reform på ifrågavarande lagstiftningsområde. För att i vad på mig kunde ankomma söka tillgodose detta behov, utverkade jag i statsrådet den 23 januari 1920 bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att inom finansdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om en revision av gällande sparbankslagstiftning. I det anförande, vari jag närmare motiverade min begäran om dylikt bemyndigande, framhöll jag, att utredningen borde göras så fullständig och omfattande, som i betraktande av behovet av ett snabbt resultat vore möjligt, varjämte jag närmare belyste vissa av de spörsmål, som borde bliva föremål för de sakkunnigas behandling; särskilt betonade jag det i ett flertal riksdagsmotioner framförda kravet på förändrade regler för huvudmännens tillsättande.

Det är de jämlikt nämnda bemyndigande tillkallade sakkunniga, som avgivit de nu föreliggande lagförslagen.

Över desamma hava yttranden avgivits av länsstyrelserna, bank- och fondinspektionen, statistiska centralbyrån, sparbanksföreningen, bankföreningen samt de flesta av rikets 485 sparbanker.

Sakkunnig
förslagens
principer.

De viktigaste av de frågor, vilka behandlas i de sakkunnigas betänkande, äro de, som avse tillsynen över sparbankernas förvaltning, bestämmandet av visst förhållande emellan sparbanks inlåning och fonder samt reglerna för huvudmännens tillsättande. Omdömet om sakkunnigförslaget i dess helhet blir väsentligen beroende av huru man ställer sig till förslagens bestämmelser i nämnda frågor.

Tillsynen
över spar-
bankerna.

Vad först beträffar tillsynen över sparbankerna innehåller förslaget, att denna skall vara fördelad emellan den nuvarande tillsynsmyndigheten — Konungens befallningshavande — och en särskild spar-

banksinspektion. De sakkunniga hava tänkt sig, att denna inspektion, vars organisation skulle bestämmas i administrativ ordning, skulle bestå av en sparbanksinspektör som chef jämte en, eventuellt flera assistenter samt en biträdande ledamot och en sekreterare ävensom kontorspersonal. Kostnaden för inspektionen skulle bestridas av sparbankerna.

Konungens befallningshavandes funktioner i avseende å tillsynen äro enligt förslaget i stort sett desamma som enligt gällande lag; dock skulle Konungens befallningshavande endast efter framställning av sparbanksinspektionen äga att ingripa mot sparbank i fråga, som avser dess rörelse eller bokföring, varjämte rätten att meddela föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper skulle överflyttas från Konungens befallningshavande till inspektionen.

Sparbanksinspektionen skulle enligt förslaget hava såväl rådgivande som inspekterande verksamhet. I det förra avseendet skulle inspektionen hava att *dels* tillhandagå sparbankerna med erforderliga råd och upplysningar angående lämpliga inrättandet och bedrivandet av deras verksamhet och *dels* på begäran av Konungens befallningshavande yttra sig i sparbanksfrågor, som ankomma på nämnda myndighets åtgärd. I det senare avseendet skulle inspektionen hava att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet samt företaga undersökningar av sparbankernas förvaltning. Skulle inspektionen finna, att sparbank förvaltades i strid med de för sparbanken gällande föreskrifter, skulle inspektionen hava att genom erinringar hos sparbankens styrelse söka åstadkomma rättelse samt att, i den mån det erfordrades, hos Konungens befallningshavande göra framställning om åtgärd gent emot sparbanken. Inspektionen skulle vidare beträffande på Konungens befallningshavandes prövning ankommande frågor hava att verka för tillkomsten av en enhetlig praxis, för vilket ändamål det förutsatts, att inspektionen skulle äga att hos Kungl. Maj:t överklaga Konungens befallningshavandes beslut, varigenom framställning av inspektionen lämnats utan bifall. Slutligen skulle enligt förslaget inspektionen från statistiska centralbyrån övertaga arbetet med sparbanksstatistiken.

De sakkunniga äro emellertid icke eniga om sitt förslag, som omfattas av en majoritet av fyra av de sakkunniga. Två av de sakkunniga förorda, att den centrala tillsynen över sparbankerna överlämnas åt bank- och fondinspektionen; hos denna skulle för sådant ändamål upprättas en särskild avdelning med de funktioner, som av sakkunnigmajoriteten tillämnats sparbanksinspektionen. En av de sakkunniga slutligen avstyrker helt inrättandet av ett centralt tillsynsorgan.

De över förslaget hörda myndigheterna hava i allmänhet uttalat sympatier för inrättandet av en central tillsynsmyndighet för sparbankerna; dock hava några länsstyrelser yttrat sig i motsatt riktning. Av sparbankerna hava något över ett hundra avstyrkt den centrala inspektionsmyndigheten, medan övriga sparbanker liksom sparbanks- och bankföreningarna icke haft något att i princip erinra mot en sådan anordning.

Beträffande den centrala inspektionsmyndighetens organisation ställa sig sparbanksföreningen och det stora flertalet av dem, som förordat inrättandet av en dylik myndighet, avvisande mot tanken på ett särskilt ämbetsverk eller en avdelning av bank- och fondinspektionen för tillsynens utövande och föreslå i stället, att tillsynen överlämnas åt, såsom det heter i sparbanksföreningens yttrande, 'en under finansdepartementet direkt sorterande sparbanksinspektör med en eller måhända två biträden till sitt förfogande'. Sparbanksföreningen framhåller därvid, 'att vad sparbankerna äska och behöva är ett centralorgan' 'med huvudsaklig uppgift att såsom rådgivande åt landets samtliga sparbanker och jämväl Konungens befallningshavande verka för tillämpningen av sunda och så vitt möjligt enhetliga principer inom sparbanksvärlden'.

*Departements-
chefen.*

För min del måste jag ansluta mig till deras ståndpunkt, som anse, att en central tillsynsmyndighet bör komma till stånd. Att ett starkt behov av ett centralt kontrollorgan föreligger, synes icke på allvar kunna bestridas. Redan den omständigheten, att detta behov vitsordats av sparbanksföreningen och styrelserna för det stora flertalet av landets sparbanker, lär härvid vara bevis nog. Det synes mig för övrigt uppenbart, att sparbankerna med de små resurser, varöver de i allmänhet förfoga, icke annat än i undantagsfall kunna skaffa sig en i alla avseenden så sakkunnig ledning, att en rådgivande och inspekterande centralmyndighet icke för dem skulle medföra betydande fördelar. Sparbanksledningarnas intressen sammanfalla här helt med insättarnas.

Däremot har jag icke kunnat bliva övertygad om att, på sätt de sakkunniga föreslagit, för ifrågavarande ändamål ett helt ämbetsverk, respektive en särskild avdelning av bank- och fondinspektionen, skulle erfordras. Avgörande lär härvidlag vara, i vilken utsträckning undersökningar på stället och därav föranledda resor bliva nödvändiga. Det arbete, som kan verkställas å tjänsterummet, måste nämligen antagas kunna utan svårighet utföras av en enda tjänsteman. Frånsett, att

blotta möjligheten av en undersökning på stället är ägnad att avhålla sparbanksledningarna från förvaltningsåtgärder, som eljest skulle hava kunnat göra en dylik undersökning önskvärd, synes mig emellertid den hittillsvarande erfarenheten giva vid handen, att undersökningarna, i den mån sådana bliva nödvändiga, i allmänhet skola kunna verkställas på synnerligen kort tid. Då med hänsyn härtill inspektionsresorna kunna antagas kräva väsentligt kortare tid än de sakkunniga synas hava beräknat, torde man, åtminstone för närvarande, väl kunna nöja sig med allenast en tjänsteman, vilken lämpligen kunde — i huvudsaklig överensstämmelse med vad sparbanksföreningen förordat — förbindas med finansdepartementet på det sätt, att han, i den mån hinder ej möter, inom departementet handlägger där förekommande sparbanksfrågor, på samma gång som han, i egenskap av sparbanksinspektör, fungerar såsom central tillsynsmyndighet. Genom denna anordning skulle vinnas dels att inom finansdepartementet fullt sakkunnig arbetskraft skulle, utan att bank- och fondinspektionen behövde anlitas, finnas tillgänglig för sparbanksfrågors behandling och dels att kostnaden för inspektionen skulle kunna hållas inom relativt snäva gränser. Givetvis medför den här föreslagna anordningen, att en del av dessa kostnader bör bestridas av statsmedel.

Därest den centrala tillsynsmyndigheten organiseras på nu angivet sätt, torde dess funktioner kunna bliva i huvudsak desamma som tillämnats den av de sakkunnigas majoritet föreslagna sparbanksinspektionen; dock att bestyret med sparbanksstatistiken måste bibehållas hos statistiska centralbyrån. I sakens natur ligger emellertid, att sparbanksinspektören icke kommer att kunna ägna så mycket tid åt inspektioner, som i sakkunnigförslaget förutsatts, men detta behöver, såsom jag i det föregående utvecklat, icke innebära, att denna sida av hans verksamhet bliver försummad.

Vad beträffar frågan, huruvida sparbank bör hålla någon viss bestämd relation mellan sina fonder och sin inlåning, hava de sakkunniga utan meningsskiljaktighet föreslagit, att sparbank skall vara pliktig att redovisa fonder, uppgående till minst fyra procent av insättarnas behållning, minskad med det belopp, som för sparbankens räkning inestår i riksbanken eller inländskt bankbolag (25 §); äldre sparbank skulle dock vara berättigad att med Konungens befallningshavandes tillstånd hålla lägre fonder än nyss sagts, nämligen — under förutsättning, att den relation, som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande förefinnes emellan dess fonder och dess inlåning, icke därigenom försämras — lägst två procent av insättarnas behållning, minskad enligt förut angiven grund [75 § under 7)]. Därest

Bestämmelser
ang. viss
relation emel-
lan fonder
och inlåning.

sparbank icke hölle den föreskrivna relationen, skulle den vara skyldig att träda i likvidation (58 §). För att sparbankerna icke skola allt för hårt träffas av nämnda bestämmelser föreslås tillika, att sparbank under vissa förutsättningar skall kunna skaffa sig en tillfällig fondförstärkning genom att bilda s. k. säkerhetsfond (34 §) samt att sparbank skall kunna erhålla högst ett års anstånd med att återställa rubbad fondställning (58 §).

Sparbanks- och bankföreningarna liksom så gott som alla de myndigheter och sparbanker, som yttrat sig över sakkunnigförslaget, äro i princip ense med de sakkunniga därom, att en viss relation bör fastställas emellan fonder och inlåning, och vilja således icke bibehålla det nuvarande systemet, enligt vilket sparbank äger att fortsätta sin verksamhet ända till dess fonderna helt och hållet gått förlorade. Då det åter gällt att avgöra, på vilket sätt ifrågavarande relation bör närmare bestämmas, är det allenast i ett mindretal av yttrandena, som sakkunnigförslaget förordats oförändrat. I några yttranden föreslås sålunda, att en lägre relation (ända ned till två procent) emellan fonder och inlåning skall fastställas såsom normalrelation. I andra yttranden — och bland dessa befinna sig sparbanksföreningens och de flesta sparbankernas — föreslås, att fonderna skola bestämmas till viss procent av insättarebehållningen, minskad med så stort belopp, som av vederbörande sparbank placerats på ett 'riskfritt' sätt. Såsom 'riskfria' placeringar betecknas av sparbanksföreningen dels insättningar i riksbanken eller inländskt bankbolag, dels inköp av eller lån mot fullgoda obligationer, dels lån mot inteckningar inom halva taxeringsvärdet i vissa fastigheter och dels slutligen lån, varför kommun eller annan dylik samfällighet är ansvarig. I de övriga yttrandena varierar väl begreppet 'riskfri' placering något, men i stort sett överensstämma de olika yttrandena på denna punkt. Någon bestämd relation föreslås icke i sparbanksföreningens yttrande; i andra yttranden angivas olika procenttal, växlande emellan 2 och 12, såsom lämpliga.

I sparbanksföreningens yttrande anföres bland annat: Man skulle hava väntat, att bland de sparbanker, som hade en svagare fondbildning än den i 25 § föreslagna, skulle återfinnas huvudsakligen nybildade eller tynande sparbanker. Men förhållandet vore ingalunda det nämnda. Fastmera visade det sig, att bland de enligt de sakkunnigas mening för svagt fonderade sparbankerna funnes åtskilliga av Sveriges största och mest solida sparbanker såsom Göteborgs sparbank, Stockholms läns sparbank, sparbanken Bikupan i Malmö, Göteborgs och Bohus läns sparbank, Jönköpings stads och läns sparbank samt Västmanlands läns sparbank. Särskilt på grund av den starka tillströmningen av penningar till

sparbankerna föreläge alltså en tendens till försvagning av fondrelationen, varför man hade att räkna med möjligheten av att de många sparbanker, vilkas fonder f. n. endast obetydligt komme över den föreslagna gränsen, men ändock kunde betecknas såsom i och för sig stora, kunde komma under nämnda gräns. Att dylika sparbanker för att undvika den hotande rubbningen i proportionen mellan inlåning och fonder skulle nödgas avbryta den förra och kanske till och med uppsäga redan inestående medel, borde väl icke annat än i yttersta nödfall förekomma. Den i förslaget anvisade utvägen att bilda säkerhetsfond skulle under vissa tider kunna vara förenad med svårigheter, och övergångsbestämmelserna vore icke liberalare än att de tvingade sparbanker med svagare fondställning än den i 25 § föreslagna att hos Konungens befallningshavande söka tillstånd att få fortfara med sin verksamhet och ej behöva träda i likvidation. Ehuru en dylik begäran väl i de flesta fall komme att bifallas, skulle likväl den omständigheten, att vederbörande sparbank endast på dispensens väg lyckats förvärva rätt att fortsätta sin kanske under många decennier framgångsrikt drivna rörelse, för sparbanken innebära ej blott en oförtjänt och ganska kännbar förödmjukelse utan även en direkt fara, att berörda omständighet kunde illojalt utnyttjas i konkurrensyfte. Härtill komme den viktiga restriktionen i Konungens befallningshavandes dispensrätt, att någon försämring i den fondrelation, som vore tillfinnandes den 1 januari 1923, icke sedermera skulle få förekomma och att således en sparbank, beträffande vilken den lagstadgade relationen icke föreläge, under alla omständigheter vore avskuren från möjligheten att placera överskott av insättarmedel och räntor annorledes än i riksbanken eller enskilt bankbolag, således i de flesta fall på ett förlustbringande sätt.

Till grund för sakkunnigförslaget ligger den tankegången, att, då man i insättarnas intresse går att sätta en gräns för den försämring av sparbankernas fondställning, som under de sista åren ägt rum och alltså synes fortgå, man därvid bör tillse, att fonderna hållas vid så hög procent av inlåningen som är möjligt utan att bereda de sparbanker, som skötas på ett tillfredsställande sätt, allvarigare svårigheter. Vid utarbetandet av sitt förslag hava de sakkunniga tydligen förutsatt bland annat, att en sparbank har i sin makt att genom en lämpligt avvägd räntepolitik hålla den fondställning den i ett visst tidsmoment äger samt att äldre sparbank i allmänhet skulle utan svårighet kunna erhålla Konungens befallningshavandes tillstånd att hålla svagare fondrelation än i 25 § sägs. Att en av den nya lagen föranledd ansökan om dylikt

*Departements-
chefen.*

tillstånd skulle kunna innebära något nedsättande för vederbörande sparbank, hava de sakkunniga tydligen icke räknat med. Av stort intresse är uppenbarligen, huru de föreslagna bestämmelserna skulle verka i praktiken, det vill i detta sammanhang säga på vad sätt sparbankerna skulle komma att träffas av desamma. En undersökning av förhållandena vid 1920 års utgång visar nu, att — om vederbörlig hänsyn toges till banktillgodohavanden — 401 (82.7 procent) av de då förefintliga 485 sparbankerna uppfyllde de i 25 § uppställda fordringarna, att ytterligare 62 sparbanker (12.8 procent) uppfyllde de i 75 § under 7) uppställda kraven samt att 22 sparbanker (4.5 procent) icke hade fonder, uppgående till två procent av inlåningen, minskad med banktillgodohavandenas belopp. Bland sistberörda sparbanker finnas emellertid några, vilka med en helt obetydlig ökning av sina fonder skulle komma upp till den i 75 § under 7) föreslagna relationen. Till jämförelse kan nämnas, att under år 1913 icke mindre än 410 sparbanker (93.4 procent) av de då förefintliga 439 sparbankerna hade fonder, uppgående till minst fyra procent av insättningarnas behållning, under det att 23 sparbanker (5.2 procent) kommo upp till en relation av två till fyra procent och 6 sparbanker (1.4 procent) hade en fondrelation, understigande två procent; och dock har vid beräkningen av nämnda siffror hänsyn icke tagits till banktillgodohavanden. Tager man i betraktande, att äldre sparbanker enligt sakkunnigförslagets övergångsbestämmelser kunna — utom räkenskapsåret 1921 — erhålla ytterligare ända till tre räkenskapsår — åren 1922, 1923 och 1924 — på sig för att konsolidera sin ställning, måste man medgiva, att nämnda förslag icke träffar synnerligen strängt. Det må därvid erinras om att de av sparbanksföreningen särskilt uppräknade sparbankerna vid 1920 års utgång höllo en fondrelation, som i allmänhet högst obetydligt understeg den av de sakkunniga föreslagna. Relationen utgjorde: för Göteborgs sparbank 3.67 procent, för Stockholms läns sparbank 3.82 procent, för sparbanken Bikupan i Malmö 2.68 procent, för Göteborgs och Bohus läns sparbank 3.93 procent, för Jönköpings stads och läns sparbank 3.56 procent och för Västmanlands läns sparbank 3.91 procent.

Vad sparbanksföreningens förslag vidkommer är det otvivelaktigt från teoretisk synpunkt mycket tilltalande. Kunde man avskilja de verkligen riskfria placeringarna samt för de övriga bestämma en riktigt avpassad täckningsprocent, skulle enligt min uppfattning intet vara att invända mot den av föreningen föreslagna anordningen.

Det måste emellertid först och främst dragas i tvivelsmål, huruvida de av föreningen såsom riskfria betecknade placeringarna verkligen kunna

betraktas såsom sådana. För att en placering skall kunna anses vara riskfri måste man uppenbarligen fordra, att den vid en i vanlig ordning företagen likvidation kan antagas inbringa det belopp, vartill den bokförts i vederbörande sparbanks balansräkning. Vad de fullgoda obligationerna beträffar är att märka, att obligation visserligen enligt 33 § i förslaget skall upptagas till sitt verkliga värde men att detta värde — enligt vad i de sakkunnigas förslag förutsatts och bland andra sparbanksföreningen begärt skola genom uttrycklig lagbestämmelse fastslås — icke behöver vara lika med marknadsvärdet utan, på sätt jag längre fram vid 33 § kommer att närmare beröra, kan bestämmas till exempelvis ett med hänsyn till räntefoten under de sista tio åren beräknat medelvärde. Vidare skola sparbankerna enligt övergångsbestämmelsen i sakkunnigförslagets 75 § under 10), intill dess bokslut för år 1933 upprättas, vara i mycket stor omfattning fritagna från skyldigheten att upptaga sina obligationer till deras verkliga värden. Att under sådana förhållanden utan vidare betrakta obligationer såsom riskfria i den mening, vari detta uttryck här måste fattas, är givetvis icke möjligt. Vad fastighetsinteckningar inom halva taxeringsvärdet beträffar kunna de visserligen under normala förhållanden anses såsom riskfria, men allenast under förutsättning, att fastighetsvärdena äro någorlunda konstanta. Denna förutsättning föreligger icke, åtminstone icke för närvarande. Tvärtom måste fastighetsvärdena anses vara ganska labila. Och då fastighetstaxering icke behöver ske oftare än vart femte år, kan det mycket väl inträffa, att en fastighet har ett marknadsvärde, som högst väsentligt understiger fastighetens taxeringsvärde. Icke heller fastighetsinteckningar kunna därför anses såsom riskfria. Vad däremot beträffar lån, varför kommun eller annan dylik samfällighet är ansvarig, synes man med större skäl kunna tala om riskfrihet, åtminstone om lånet kan uppsägas till betalning efter relativt kort tid, så att detsamma kan indrivnas vid en likvidation, eller om lånet utlämnas på sådana villkor, att det vid en likvidation kan omplaceras utan förlust för vederbörande sparbank. Ifrågavarande lån spela en icke alldeles obetydlig roll; vid 1919 års utgång voro omkring sex procent av samtliga av sparbankerna förvaltade medel placerade i sådana. Procentalen voro väsentligt olika för olika sparbanker.

Huru vanskligt det är att uppdraga en gräns emellan riskfria och icke riskfria placeringar, torde framgå av det nu anförda. Ännu vanskligare synes det mig vara att bestämma den täckningsprocent, som skulle fordras i fråga om icke riskfria placeringar. I själva verket saknas här alla objektiva utgångspunkter, och det är ej att förundra

sig över, att sparbanksföreningen avhållit sig från att framlägga ett positivt förslag härutinnan. För att kunna bedöma, huru sparbankerna skulle träffas av den nu behandlade anordningen, är det emellertid nödvändigt att räkna med en viss täckningsprocent; och man torde därvid knappast kunna komma lägre än till en fördubbling av de procentsatser, som antagits i sakkunnigförslaget. Till jämförelse må påpekas, att bankbolag, vars fonder icke överstiga fem miljoner kronor, icke får hava större inlåning än att fonderna uppgå till tjugu procent av denna, minskad med beloppet av bankbolagets banktillgodohavanden, samt att större bankbolag måste hava fonder, uppgående till minst tolv och en halv procent av inlåningen, minskad på nyss angivet sätt. Därvid får åtskillnad ej göras emellan riskfria och icke riskfria placeringar. Det må tillika erinras om att endast en av landets sparbanker har fonder, uppgående till högre belopp än fem miljoner kronor, samt att i en uppsats i Svensk sparbankstidskrift för nästlidet år, vari det av sparbanksföreningen förordade förslaget först synes hava framförts, en relation av tio procent angavs såsom lämplig.

Undersöker man nu, huru föreningens förslag, kompletterat med en bestämmelse om att täckningsprocenten skall utgöra åtta procent för nya sparbanker och fyra procent för äldre sparbanker, skulle verka, kommer man till det resultatet, att detta förslag skulle träffa sparbankerna väsentligt hårdare än sakkunnigförslaget. Fullständiga uppgifter — införskaffade genom föreningens försorg — föreligga visserligen endast beträffande 399 sparbanker, men av dessa skulle allenast 288 eller 72.2 procent hava åtta procents täckning, 77 eller 19.3 procent skulle hava från fyra till åtta procents täckning och ej mindre än 34 eller 8.5 procent skulle hava mindre än fyra procents täckning. Då dessutom uppgifter saknas beträffande flera av de svagaste sparbankerna, kan med visshet antagas, att mer än 40 sparbanker med det nu behandlade systemet skulle behöva vidtaga särskilda åtgärder för att kunna undvika likvidationsplikt. Förklaringen till det resultat, vartill man sålunda kommer, ligger däri att — om också i följd av de 'riskfria' placeringarnas övervikt i de största sparbankerna större delen av de av sparbankerna inalles förvaltade medlen äro nedlagda i dylika placeringar — de icke riskfria placeringarna dock befinna sig i övervikt i flertalet av landets sparbanker.

Till allt detta kommer, att enligt föreningens förslag de sparbanker, som helt nedlagt de förvaltade medlen i 'riskfria' placeringar, icke alls skulle vara skyldiga att hålla några fonder. Även frånsett vad jag förut anfört om berörda placeringars karaktär av verkligt risk-

fria sådana, kan ett dylikt resultat icke betraktas såsom tillfredsställande. Icke heller lär man, såsom föreningen jämväl ansett, kunna nöja sig med förvissningen, att dessa sparbanker i framtiden liksom nu skola i görligaste mån söka att hålla sina fonder höga. Kunde man bygga på en sådan förvissning, skulle över huvud lagstiftning på ifrågavarande område vara onödig.

Slutligen må framhållas, att föreningens förslag innebär en premiering av vissa utlåningsformer på de övrigas bekostnad och därför säkerligen, om det godkändes, skulle framkalla en omläggning av sparbankernas verksamhet till att företrädesvis avse dylika premierade placeringar. Att emellertid på detta sätt indirekt framtvinga en omläggning, för vilken några skäl i övrigt icke anförts, synes mig icke tillrädligt.

Av det anförda torde klart framgå, att den av föreningen föreslagna utvägen av praktiska skäl icke är framkomlig. Därmed vill jag emellertid icke hava sagt, att sakkunnigförslaget bör oförändrat godtagas. Såväl föreningens som vissa andra yttranden innehålla åtskilliga beaktansvärda uppslag, till vilka hänsyn bör tagas vid ifrågavarande lagstiftning.

Sålunda lär det icke kunna förnekas, att sakkunnigförslaget lämnar en sparbank, vars inlåning nått gränsen för det enligt förslaget tillåtna och som, av naturliga skäl, icke vill minska sin omslutning, allt för liten rörelsefrihet, i det att en sådan sparbank endast skulle vara hänvisad till att i riksbanken eller inländskt bankbolag insätta det belopp, varmed inlåningen överstege den föreskrivna multipeln av fonderna.

Att till en början sparbank bör äga att med banktillgodohavande jämställa sin inneliggande kassabehållning, synes mig uppenbart. Sparbank bör nämligen icke tvingas att insätta sin kassabehållning i bank, om förhållandena ligga så, att sparbanken allenast genom ett sådant insättande skulle kunna hålla föreskriven fondrelation. Genom ett dylikt medgivande vinnes emellertid icke någon nämnvärd ökning av sparbankernas rörelsefrihet. Däremot skulle en icke oväsentligt ökad rörelsefrihet vinnas, om sparbank finge med banktillgodohavande jämställa obligationer, som i vederbörande balansräkning upptagits till sådant värde, att detsamma alltid kunde beräknas inflyta vid en likvidation. Det skulle sålunda endast kunna komma i fråga att godkänna obligationer, vilka utan svårighet kunna försälgas i allmänna marknaden och för vilka ett lätt bestämbar marknadsvärde finnes. Detta är väl knappast förhållandet med andra obligationer än statens, allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer, av vilka

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 127 häft. (Nr 147.) 6

det stora flertalet äro noterade på fondbörsen. En sådan anordning skulle icke träffas av de anmärkningar, som kunna framställas mot sparbanksföreningens förslag om att godkänna fullgoda obligationer i allmänhet. Däremot är det givetvis tveksamt, om man kan vidtaga den nu ifrågasatta ändringen utan att kräva en starkare relation emellan fonder och inlåning. Bokföringsvärdet av sparbankerna tillhöriga obligationer av ifrågavarande art uppgick nämligen vid 1919 års utgång till icke mindre än 142.37 miljoner kronor, motsvarande omkring sju och en halv procent av insättningarnas behållning. Emellertid låter en sådan höjning sig icke lämpligen genomföras redan på den grund, att obligationsinnehavet är synnerligen ojämnt fördelat emellan de olika sparbankerna. I valet emellan att något sänka kravet på fonder hos sparbankerna och att bibehålla den här berörda bristen hos sakkunnigförslaget anser jag mig böra förorda det förra alternativet, helst därigenom även den av sparbanksföreningen påpekade olägenheten, att vissa av våra största och bäst skötta sparbanker icke skulle fylla de normala kraven på fonder, skulle försvinna, i den mån dessa sparbanker se sig i stånd att upptaga sina här avsedda obligationer till marknadsvärdet. Dessa sparbanker — och bland dem framför allt de av sparbanksföreningen uppräknade — hava nämligen betydande belopp placerade i dylika obligationer. Slutligen synes jämväl, på sätt i vissa yttranden föreslagits, den lindring böra beredas sparbankerna, att med banktillgodohavanden må jämföras även belopp, som placerats i riksgäldskontorets skattkammарväxlar. Det må därvid påpekas, att den omständigheten, att sparbankerna icke äro berättigade att belåna växlar, icke utgör något hinder för inköp av dylika skattkammарväxlar. Trots namnet äro nämligen dessa 'växlar', vilka äro ställda till innehavaren, icke att betrakta såsom växlar i juridisk mening utan såsom vanliga skuldebrev av löpande beskaffenhet.

Såsom jag förut framhållit, hava de sakkunniga vid avfattandet av övergångsbestämmelsen i 75 § under 7) i sitt förslag utgått från vissa, av mig angivna förutsättningar, vilkas giltighet sparbanksföreningen delvis bestritt. Även jag finner det tvivelaktigt, om sparbankerna under alla förhållanden skola vara i stånd att allenast genom en lämplig — och givetvis med hänsyn till läget å penningmarknaden avpassad — räntepolitik upprätthålla den fondrelation, som kan komma att förefinnas vid tidpunkten för den ifrågasatta lagens ikraftträdande, liksom det förefaller mig naturligt, att hänsyn tages till den inom sparbankskretsar yppade obenägenheten mot att begära Konungens befallningshavandes tillstånd till att hålla en svagare fondrelation än den i 25 § av förslaget

angivna. Jag anser mig därför böra förorda, att det i det förra avseendet uppställda kravet uppgives och att den i det senare avseendet föreslagna övergångsbestämmelsen ändras på det sätt, att sparbank berättigas att utan särskilt tillstånd fortsätta sin verksamhet efter det den nya lagen blivit tillämplig å sparbanken, blott den håller tvåprocentsrelationen, men att i stället Konungens befallningshavande erhåller befogenhet att, där sparbank utan nödtvång försämrat sin fondställning eller eljest särskild anledning att påkalla en förbättring därav föreligger, meddela föreskrifter angående relationens höjd.

Slutligen vill det synas, som om det vore olämpligt att för all framtid tillåta äldre sparbanker att hålla svagare fondrelation än den normala, vilket skulle bliva en följd av den nyss förordade ändringen. På sätt i vissa yttranden anmärkts, torde man här böra fastställa en bestämd tidpunkt, från vilken alla sparbanker skola vara jämställda. Emellertid måste därvid uppenbarligen en förhållandevis lång övergångstid medgivas. För att man skall vara på den säkra sidan, torde därjämte sparbank böra beredas möjlighet att i dispensväg erhålla ytterligare anstånd.

Därest åt bestämmelserna om fondrelationen gives det innehåll, som här förordats, synas mig några olägenheter icke vara att förvänta av desammas genomförande. Att föreskrifter av ifrågavarande art erfordras, kan betraktas såsom ostridigt, och genom de nu förordade ändringarna i sakkunnigförslaget torde de berättigade önskemål, som i de avgivna yttrandena framställts, vara i görligaste mån tillgodosedda.

Vad beträffar reglerna för huvudmännens tillsättande hava de sakkunniga föreslagit, att minst en tredjedel av huvudmännen skola tillsättas av kommunal korporation, landsting, hushållningssällskap eller Konungens befallningshavande (10 §). För närvarande gäller som bekant, att huvudmännen (stiftarna) äga att i ifrågavarande avseende i reglementet insätta de bestämmelser, som de anse lämpliga, utan annan begränsning än den, som följer därav, att reglementet skall fastställas av Konungens befallningshavande. Följden av denna frihet har blivit, att man så småningom kommit därhän, att det stora flertalet eller omkring fyra femtedelar av landets sparbanker låta huvudmännen komplettera sig själva. Denna utveckling, som otvivelaktigt står i strid med vad man avsett vid tillkomsten av nu gällande lagstiftning och uttryckt bland annat genom föreskriften, att huvudmännen skola representera insättarna, kan knappast anses hava varit lycklig, om ock den kritik, som från vida kretsar framkommit mot självkompletteringssystemet, liksom

Reglerna för
huvud-
männens till-
sättande.

för övrigt försvaret för detta, i viss mån torde hava skjutit över målet. Sakkunnigförslaget synes mig emellertid på ett väl avvägt sätt tillgodose båda nämnda riktningars önskemål, vilket bland annat framgår däraf, att av de sparbanker, som yttrat sig över förslaget, blott ett fåtal ställt sig principiellt avvisande mot dess bestämmelser om huvudmannaval. Jag kan därför avstå från att närmare ingå på denna fråga och nöja mig med att uttala min anslutning till de sakkunnigas ståndpunkt.

Av det anförda framgår, att jag anser förslagets huvudprinciper böra godkännas, om ock med vissa, ingalunda betydelselösa modifikation-er. Vid sådant förhållande finner jag mig också böra förorda, att förslaget lägges till grund för omedelbar lagstiftning i ämnet. Jag kan sålunda icke taga hänsyn till vad av sparbanksföreningen jämte andra anförts därom, att med ifrågavarande lagstiftning borde tills vidare anstå. För ett sådant anstånd, vartill det huvudsakliga motivet skulle vara att söka däri, att man inom sparbankskretsar önskar ytterligare diskutera det framlagda förslaget, kan, så vitt jag kunnat finna, något vägande skäl icke åberopas. Tvärtom är jag av den uppfattningen, att, då såsom jag redan närmare utvecklat ett starkt behov av en lagstiftning till vederbörligt trygghande av insättarnas intressen gör sig gällande samt ett förslag, vars bärande principer kunna godtagas, föreligger, statsmakterna icke skulle vara försvarade med att ställa sig avvaktande, måhända ända till dess sådana olyckor inträffat, som genom ett antagande av förevarande förslag skulle hava kunnat förebyggas.

Att emellertid de hittills behandlade delarna av sakkunnigförslaget icke böra i oförändrat skick upphöjas till lag, har redan antytts. Det samma gäller även i fråga om vissa andra bestämmelser av mindre principiell betydelse. Jag har därför i sakkunnigförslaget vidtagit vissa ändringar, för vilka jag nu går att redogöra.

1. Förslaget till lag om sparbanker.

3 §.

I andra stycket under 10) har en redaktionell ändring vidtagits i syfte att tydligare utmärka, att det i reglementet fastställda maximibelopp, som, fränsett vad som följer av bestämmelsen i 22 §, må över-skridas allenast därigenom att upplupen ränta lägges till kapitalet, skall anses uppnått, så snart vederbörande insättares tillgodohavande, oavsett i vilken ordning det tillkommit, uppgår till berörda belopp.

Däremot har jag icke ansett mig böra föreslå någon höjning av

det belopp, 20,000 kronor, som i sakkunnigförslaget satts såsom normalt insättningsmaximum. Ense med de sakkunniga om att en begränsning av nämnda maximum vid den nya lagstiftningen bör genomföras, har jag icke kunnat finna, att det föreslagna beloppet är för snävt tillmätt. Att såsom i åtskilliga yttranden föreslagits höja nämnda belopp ända till 40,000 kronor och däröver, skulle väl knappast — särskilt om hänsyn toges till att det låga penningvärdet under krigsåren icke kan antagas bliva bestående — innebära annat än att man avstode från varje begränsning. Att verkliga sparpenningar, som lämpligen böra genom sparbankerna göras fruktbärande och således böra inestå hos dem under längre tid, i något mera avsevärt antal fall skulle vara större än 20,000 kronor, synes mig föga sannolikt, och genom att möjliggöra för sparbankerna att mottaga stora belopp på kort tid skulle man i realiteten lagstifta i strid mot sparbankernas egna intressen. Jag vill i detta sammanhang tillika erinra om att *dels* Konungens befallningshavande jämlikt 22 § andra stycket är befogad att medgiva sparbank rätt att mottaga enskilda depositioner, även om de överstiga 20,000 kronor, och *dels* äldre sparbanker jämlikt 75 § under 6) kunna av Konungens befallningshavande berättigas att bibehålla sina nu gällande insättningsmaxima, om dessa äro högre än som här föreslagits.

Enligt stadgandet i andra stycket under 12) skulle sparbank för att kunna bedriva uthyrning av fastighet, som icke förvärvats såsom en följd av sparbankens utlåningsrörelse, d. v. s. till skyddande av fordran, i reglementet behöva intaga föreskrift om att sparbanken äger att driva dylik uthyrningsverksamhet. Härigenom avsåg man att tillskapa ett indirekt korrektiv mot icke önskvärda fastighetsförvärv och husbyggen. Då jag, på sätt under 30 § kommer att närmare utvecklas, ansett ett direkt stadgande i nyssnämnda syfte böra inflyta i lagen, har jag låtit förevarande bestämmelse undergå sådan ändring, att ej blott in- och utlåningsverksamhet utan även annan i 21—30 §§ omförd verksamhet — varunder, såsom av 30 § i dess av mig föreslagna lydelse framgår, även inbegripes här avsedd uthyrningsverksamhet — skall kunna bedrivas utan särskilt medgivande i reglementet.

4 §.

I vissa yttranden har förordats, att sparbanks stiftare skola vara pliktiga att vid ansökan om stadfästelse å reglemente föga organisationsplan för de tre första årens verksamhet. Frånsett, att en sådan föreskrift skulle innebära, att man i detta avseende krävde mera av sparbankerna än av bankbolagen, måste mot den sålunda föreslagna bestäm-

melsen anmärkas, att det icke gärna är möjligt att stadga någon påföljd för underlåtenhet att följa organisationsplanen. Vid sådant förhållande skulle bestämmelsen komma att sakna praktisk betydelse. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna ansluta mig till omförmälda förslag, men jag vill i detta sammanhang påpeka, att Konungens befallningshavande vid prövning av frågan, huruvida en tillämnad sparbank är nyttig för det allmänna, i vissa fall kan vara nödsakad att avfordra stiftarna uppgifter av enahanda beskaffenhet som en organisationsplan bör innehålla.

10 §.

I andra stycket har intagits föreskrift om att, då huvudman avgår före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, ny huvudman skall i den avgångnes ställe utses allenast för återstoden av nämnda tid. Ehuru en dylik bestämmelse närmast avser sådant, som bör regleras i den särskilda sparbankens reglemente, har jag dock ansett lämpligt, att det på detta sätt drages försorg om att de i paragrafens första stycke omförmälda korporationerna ej allt för ofta skola bliva nödsakade att företaga val av huvudmän.

Då de avgivna yttrandena giva vid handen, att det för åtskilliga sparbanker skulle vara förenat med svårigheter att få den i 32 § omförmälda förvaltningsberättelsen färdig före februari månads utgång, har, såsom av nämnda paragraf i dess av mig föreslagna lydelse framgår, tiden härför förlängts med en månad. I följd härav har i tredje stycket av förevarande paragraf sådan ändring vidtagits, att med huvudmännens årssammanträde, som enligt sakkunnigförslaget skulle hållas före april månads utgång, må anstå ända till maj månads utgång.

I enlighet med vad som förordats i vissa yttranden har såsom ett fjärde stycke av förevarande paragraf upptagits föreskrift angående den tid, inom vilken kallelseåtgärder för huvudmanssammanträden skola vara vidtagna. Berörda föreskrift överensstämmer med vad som för motsvarande fall stadgas i gällande lagar om bolag och föreningar.

Sakkunnigförslaget har icke bibehållit sparbankslagens stadgande om rätt för huvudman att, därest sådant i reglementet uttryckligen medges, vara tjänsteman i sparbanken. Då det emellertid vill synas, som om berörda stadgande skulle vara ägnat att underlätta de minsta sparbankernas strävan att hålla sina förvaltningskostnader nere, har jag i sjätte stycket låtit inrycka en föreskrift av i detta hänseende enahanda innehåll som den nu gällande, vilket i sin tur föranlett en ändring i femte stycket.

11 §.

Stadgandet i paragrafens första stycke, att styrelseledamots funktionstid icke må utgå annat än å dagen för huvudmännens årssammanträde, medför, att funktionstiden måste minskas från fyra till tre år, därest sparbank vill förbehålla sig rätt att inom den i 10 § uppdragna gränsen fritt bestämma dagen för huvudmännens årssammanträde. Då sparbankernas rätt i nämnda avseende icke syntes böra inskränkas, har den tid, för vilken styrelseledamot längst må kunna väljas, förlängts till fem år.

Beträffande tredje stycket skulle kunna ifrågasättas att vidtaga en ändring av enahanda innebörd som den i 10 § andra stycket verkställda. I enlighet med vad jag vid nämnda paragraf anført har jag emellertid funnit det böra överlåtas åt sparbankerna att i sina reglementen reglera berörda spörsmål.

Mot den i fjärde stycket av sakkunnigförslagets 11 § upptagna bestämmelsen, att med styrelseledamotskap i sparbank ej må, utan Konungens befallningshavandens tillstånd, förenas befattning såsom ledamot av styrelsen för eller tjänsteman i bankbolag, hava i åtskilliga yttranden betänkligheter uttalats, medan i andra ett godkännande av sakkunnigförslaget förordats.

Innan jag ingår på ett bedömande av nämnda spörsmål, må det tillåtas mig att lämna en kortfattad redogörelse för huru förhållandena härutinnan för närvarande gestalta sig. Enligt en genom sparbanksföreningens försorg verkställd utredning, som omfattar 366 sparbanker, funnos vid 1918 års utgång icke alls några bankmän i 168 sparbanksstyrelser, under det att vid samma tidpunkt i 110 sparbanksstyrelser högst en fjärdedel utgjordes av bankmän, i 37 sparbanksstyrelser bankmännens antal översteg en fjärdedel men icke en tredjedel, i 42 sparbanksstyrelser bankmännens antal översteg en tredjedel men icke hälften samt i 9 sparbanker bankmännen voro i majoritet. Av utredningen framgår vidare, att i åtskilliga fall två eller flera styrelseledamöter i sparbank representerade ett och samma bankbolag. Sålunda representerade i 3 fall fem styrelseledamöter samma bankbolag, i 8 fall fyra styrelseledamöter samma bankbolag, i 18 fall tre styrelseledamöter samma bankbolag och i 77 fall två styrelseledamöter samma bankbolag.

Utredningen giver uppenbarligen vid handen, att bankbolagen äro betänkligt överrepresenterade i vissa sparbanksstyrelser. Även om man måste medgiva såväl att det understundom kan ställa sig svårt för en sparbank att, om den helt måste gå utanför bankmännens krets, få till-

räckligt kvalificerade personer till styrelseledamöter, som ock att det ej sällan kan vara till fördel för en sparbank att genom någon styrelseledamot stå i omedelbar kontakt med ett inom samma ort verkande bankbolag, måste det dock tillses, att sparbankerna icke komma i direkt beroende av bankbolagen. Utan lagbestämmelser är det emellertid icke möjligt att i ifrågavarande avseende skydda sparbankerna, vilka icke kunna (jfr sista stycket i förevarande paragraf) och med hänsyn till beskaffenheten av deras verksamhet icke heller böra i samma omfattning som bankbolagen tillgodose sina styrelseledamöter med arvoden. Därest man med de sakkunniga låter Konungens befallningshavande avgöra, i vilken utsträckning bankmän skola få sitta i sparbanks styrelse, vinner man visserligen en ganska stor möjlighet att vederbörligen beakta omständigheterna i det särskilda fallet, men en sådan bestämmelse kan å andra sidan, såsom av de avgivna yttrandena framgår, mången gång göra det svårt för en sparbank att till styrelseledamot förvärva bankman i fall, då sådant skulle vara önskligt. Bankmännens ledamotskap i sparbanksstyrelse torde därför böra på annat sätt begränsas, och jag vill i sådant avseende förorda, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen utbytes mot föreskrift, att högst viss del, lämpligen en fjärdedel, av sparbanks styrelse må utgöras av ledamöter av styrelse för eller tjänstemän i bankbolag. I samband därmed har jag funnit mig böra föreslå, att förbudet för sparbank att i sin styrelse insätta ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank göres ovillkorligt. Något egentligt behov av den i sakkunnigförslaget upptagna bestämmelsen om befogenhet för Konungens befallningshavande att härutinnan meddela tillstånd torde näppeligen förefinnas.

14 §.

I vissa yttranden har gjorts gällande, att det icke skulle vara lämpligt eller ens nödigt att, på sätt i förevarande paragraf skett, stadga skyldighet för sparbanks styrelse att ställa sig huvudmännens föreskrifter till efterrättelse, om dessa föreskrifter icke finnas strida mot sparbankslagen eller sparbankens reglemente. Till den del lämpligheten av berörda föreskrift sättes i fråga, torde anmärkningen bottna i ett förbi-seende av att gränserna för huvudmännens befogenheter jämlikt 3 § andra stycket under 5) skola vara i reglementet angivna. I själva verket innebär föreskriften icke något annat än vad som kan anses ligga i sakens natur, och man skulle därför möjligen kunna ifrågasätta densammas nödvändighet. Ett borttagande därav skulle emellertid vid en jämförelse med motsvarande bestämmelser i gällande lagar om bolag

och föreningar lätt kunna giva anledning till den missuppfattningen, att för sparbankerna skulle i ifrågavarande avseende gälla något annat än för nämnda sammanslutningar. Med hänsyn härtill har jag ej funnit mig böra föreslå någon ändring i förevarande paragraf.

22 §.

Andra stycket har underkastats en redaktionell jämkning för att bringa detsamma till överensstämmelse med stadgandet i 3 § andra stycket under 10) i dess av mig föreslagna lydelse.

23 §.

För att försvåra missbruk av en av sparbank utfärdad motbok, som kommit ur rätte innehavarens hand, användas i sparbankerna olika metoder; bland annat praktiseras, att motboksägarens namn icke antecknas i motboken eller att allenast hans initialer där antecknas. Någon anledning att förbjuda ett dylikt förfaringssätt finnes enligt min uppfattning icke. Då emellertid andra punkten av förevarande paragrafs första stycke erhållit en sådan avfattning, att den skulle kunna uppfattas såsom innehållande ett förbud mot oförmälda förfaringssätt, hava ordalagen i nämnda punkt omarbetats.

24 §.

Förevarande paragraf har undergått en redaktionell jämkning för att bringa dess ordalag i bättre överensstämmelse med 19 kap. 1 § ärvdabalken i dess nu gällande lydelse.

25 §.

Beträffande de ändringar, som vidtagits i denna paragraf, får jag hänvisa till vad jag yttrat beträffande förslagets huvudprinciper.

26 §.

Den begränsning av sparbanks rätt att belåna aktier och lottbrev, som förevarande paragrafs tredje stycke innehåller, har väckt motstånd på åtskilliga håll inom sparbanksvärlden, och olika förslag om utvidgning av den sparbankerna enligt sakkunnigförslaget tillkommande rätten härutinnan hava framställts; så har t. ex. förslagits, att dylika lån skulle få uppgå till två eller tre gånger fondernas belopp. För min del har jag ej kunnat finna annat än att erfarenheten talar för en begränsning av ifrågavarande låneforms användning, och, då de framkomna ändringsförslagen knappast kunna anses innefatta någon dylik begränsning mer

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 127 häft. (Nr 147.) 7

än för ett fåtal sparbanker, har jag ansett mig böra bibehålla sakkunnigförslaget i sak oförändrat. Däremot har jag låtit vidtaga en redaktionell jämkning för att tydligt utmärka, att det är de mot pant av aktier eller lottbrev utlämnade lånens belopp och icke, såsom sakkunnigförslaget möjligen kunde tolkas, värdet av de för lånen ställda säkerheterna, som skall motsvara sparbankens fonder.

Till frågan, huruvida den övergångstid, under vilken sparbankerna skola hava att nedbringa sina lån mot pant av aktier eller lottbrev, bör förlängas, skall jag återkomma vid 75 §.

I fjärde och femte styckena av denna paragraf har, i anledning av framställda anmärkningar, med lån, som utlämnats till kommun eller annan dylik samfällighet, jämsställts lån, för vilket kommun eller annan dylik samfällighet såsom löftesman häftar.

29 §.

Enligt sakkunnigförslaget skall sparbanks kassareserv utgöras av fullgoda obligationer eller tillgodohavande hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock att högst 50,000 kronor må utgöras av inteckningar inom halva taxeringsvärdet i vissa fastigheter. Då för närvarande kassareserv må helt och hållet redovisas i inteckningar av nyssnämnda art, innebär förslaget en utvidgning av sparbankernas skyldighet att placera sina medel i obligationer.

Såsom skäl för ändringen åberopa de sakkunniga, att inteckningar icke kunna betraktas såsom lämpliga kassareservpapper. Detta skäl borde rätteligen föra därtill, att inteckningar helt och hållet underkändes i ifrågavarande avseende. Med hänsyn till de svårigheter, varmed det för de mindre sparbankerna skulle vara förenat att hålla kassareserv, bestående av allenast obligationer eller banktillgodohavanden, ansågo sig emellertid de sakkunniga böra föreslå det nyss angivna undantaget.

Att de sakkunnigas ståndpunkt i princip är riktig, torde väl vara allmänt erkänt; principiella erinringar mot sakkunnigförslaget hava ej heller framställts av mer än tre sparbanker, vilka ansett fastighetsinteckningar vara likvärdiga med obligationer såsom kassareservpapper. Däremot råder olika uppfattning om, i vilken utsträckning man bör taga hänsyn till de svårigheter, som en skyldighet att hålla större obligationsportfölj än nu är föreskrivet kan komma att förorsaka vissa sparbanker. Sålunda förordas i några yttranden, att av kassareserven viss del, i de olika yttrandena växlande emellan tjugufem och åttio procent, skulle få redovisas i inteckningar. I andra yttranden, däri-

bland sparbanksföreningens, föreslås, att det belopp, som må redovisas på sådant sätt, höjes till det dubbla eller till 100,000 kronor. Föreningen anför bland annat, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen skulle komma att tvinga ett högst betydande antal sparbanker, särskilt sådana på landsbygden, vilka ej innehade obligationer till mera avsevärda belopp, att vidtaga ändring härutinnan, att detta för mången sparbank skulle stöta på ej ringa svårigheter och kunna menligt inverka på möjligheten för densamma att driva den utlåningspolitik, som bäst motsvarade ortens lånebehov, samt att föreningens förslag innebure, att kassareserven skulle kunna helt och hållet redovisas i in-teckningar i varje sparbank, som hade en insättarebehållning av 1,000,000 kronor eller därunder, vilket för närvarande vore förhållandet med närmare 200 av landets sparbanker.

Utgår man från de sakkunnigas såsom riktig erkända principiella ståndpunkt, synes vid en jämförelse emellan de olika förslagen företrädet böra givas åt dem, som innebära, att ett godkännande av fastighetsin-teckningar icke bör komma i fråga, i den mån det ej motiveras av hänsynen till de mindre sparbankerna. För de större sparbankernas del kunna kraven på likviditet icke eftergivas. Det skulle således vara emellan sakkunnigförslaget och den av sparbanksföreningen med flera förordade anordningen, som valet skulle stå.

För att kunna träffa ett riktigt avgörande härtinnan är det uppenbarligen av största vikt att känna till, huru de två förslagen skulle verka i praktiken. En undersökning av de från sparbankerna till statistiska centralbyrån inkomna uppgifterna för år 1920 visar nu, att sakkunnigförslaget, såsom förhållandena gestaltade sig vid utgången av nämnda år, skulle hava träffat 75 sparbanker, vilka skulle hava varit skyldiga att öka sitt obligationsinnehav med inalles omkring 7.25 miljoner kronor, medan sparbanksföreningens förslag skulle hava träffat 38 sparbanker med ett sammanlagt obligationsbehov av omkring 4.5 miljoner kronor. Dessa siffror äro emellertid något för höga, i det att hänsyn icke tagits till fullgoda obligationer, som av vissa sparbanker redovisats under rubriken 'andra obligationer, aktier m. m.' Därest man antager, att denna rubrik för de sparbanker, varom här är fråga, endast omfattar fullgoda obligationer — och ett sådant antagande torde praktiskt sett vara riktigt — kommer man till det resultatet, att sakkunnigförslaget skulle träffa 65 sparbanker med ett obligationsbehov av omkring 6.1 miljoner kronor, medan sparbanksföreningens förslag skulle träffa 32 sparbanker med ett obligationsbehov av omkring 3.7 miljoner

kronor. Fördelas de sålunda erhållna siffrorna på de elva år — 1923—1933 — vid vilkas utgång sakkunnigförslaget bestämmelser om kassareserv jämlikt 75 § under 9) skola vara till fullo genomförda, kommer man till ett årligt obligationsbehov av omkring 550,000, respektive 330,000 kronor utöver vad som kan erfordras i följd av insättarebehållningens eventuella ökning.

Undersökningen giver vid handen, att det såväl med det ena som med det andra förslaget är rätt obetydliga belopp, som ytterligare skulle behöva placeras i obligationer, liksom att de sparbanker, som skulle komma att träffas av de nya bestämmelserna, äro relativt få. De av sparbanksföreningen framförda farhågorna för att ett högst betydande antal sparbanker skulle få svårigheter av ett genomförande av sakkunnigförslaget äro således överdrivna. Ser man på fördelningen av de av samtliga sparbanker förvaltade medlen, skulle den av ifrågavarande bestämmelse föranledda ökningen av sparbankernas totala obligationsinnehav bliva föga märkbar; sparbankerna hade nämligen redan vid 1919 års utgång ej mindre än omkring 400 miljoner kronor placerade i obligationer. Verkliga svårigheter lära de ökade kraven på kassareservens redovisande i obligationer icke bereda andra än några få större sparbanker, som hittills i stort sett underlåtit att skaffa sig obligationer. För dessa sparbanker skulle emellertid svårigheterna icke bliva nämnvärt mindre med föreningens än med de sakkunnigas förslag.

Med hänsyn till vad jag sålunda anført har anledning icke synts mig förefinnas att i enlighet med sparbanksföreningens förslag sänka kraven på sparbankernas likviditet.

Däremot torde det vara lämpligt att i överensstämmelse med vad jag föreslagit i fråga om 25 § med fullgoda obligationer och banktillgodohavanden jämställa sparbanks kassabehållning samt riksgäldskontorets skattkamarväxlar. Föreskrift härom har därför upptagits i förevarande paragraf.

30 §.

Sparbanks rätt att förvärva fast egendom, som helt eller delvis är avsedd för sparbankens inrymmande, eller att för sådant ändamål uppföra nybyggnad eller ändra äldre fastighet är enligt gällande lag obegränsad. Sakkunnigförslaget innefattar i nämnda avseende icke någon annan begränsning än den indirekta, som tidigare berörts vid behandlingen av stadgandet i 3 § andra stycket under 12). Såsom redan av de sakkunniga framhållits, saknas emellertid icke exempel på

missbruk av den frihet, som sålunda tillkommer sparbankerna, och i sparbanksföreningens och andra yttranden hemställes därför om sådan ändring av förevarande paragraf, att sparbank icke må utan Konungens befallningshavandes medgivande för eget behov förvärva fastighet för en anskaffningskostnad, överstigande hälften av det belopp, vartill sparbanks fonder sammanlagt uppgå enligt senaste fastställda balansräkning.

Denna hemställan synes mig till sitt syftemål i hög grad beaktansvärd. Vad däremot beträffar frågan, huru den ifrågasatta begränsningen bör genomföras, torde det knappast vara lämpligt att överlämna avgörandet åt Konungens befallningshavande. I betraktande kommer bland annat, att det icke skulle vara tillfredsställande, om underhandlingar om fastighetsförvärv på detta sätt på ett förberedande stadium bragtes till offentligheten, ävensom att dylika frågor ofta nog kräva ett synnerligen snabbt avgörande. Man måste därför söka en annan lösning av spörsmålet. Nära till hands ligger då att kräva godkännande av en kvalificerad majoritet av huvudmännen. Går man denna väg, torde begränsningen kunna göras till och med strängare än i ovanberörda yttranden föreslagits.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har jag låtit i paragrafen intaga föreskrift om att, därest sparbank vill förvärva eller förbättra fastighet, varom nu är fråga, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fastighet av enahanda art enligt 33 § bör uppskattas, överstiger en fjärdedel av sparbankens fonder, frågan härom skall hänskjutas till prövning av huvudmännen samt att ifrågasatt åtgärd ej må vidtagas, om ej minst två tredjedelar av de i ärendets avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig därför. Tillika hava i sista stycket av paragrafen något utförligare bestämmelser meddelats angående sparbanks rätt att vidtaga åtgärder för att tillgodogöra sig egendom, som sparbanken i laga ordning förvärvat. Dessa bestämmelser hava till syftemål att förhindra, att dylika åtgärder anses icke tillåtna på grund av det förut berörda stadgandet i 3 §.

Uppenbart torde vara, *dels* att såsom förbättring av fast egendom icke kan betraktas en reparation, som allenast avser att hålla fastigheten vid makt, och *dels* att under uttrycket »tillgodogörande» i sista stycket icke inbegripes förbättring av fast egendom.

Med hänsyn till avfattningen av 75 § under 10) lär någon ändring av nämnda stadgande icke erfordras i följd av de i denna paragraf vidtagna ändringarna.

32 §.

Den tid, inom vilken sparbanks förvaltningsberättelse skall föreligga av styrelsen underskriven, har utsträckts till mars månads utgång. Jag får härom hänvisa till vad jag yttrat vid 10 §.

33 §.

I förevarande paragraf hava de sakkunniga upptagit bland annat föreskrift om att sparbanks tillgångar icke må vid balansräknings upprättande upptagas över deras verkliga värden. Mot denna föreskrift, som förslaget har gemensam med alla hos oss gällande författningar, som angiva grunderna för balansräknings upprättande, har givetvis någon anmärkning icke kunnat framställas. Däremot har från olika håll, bland annat av sparbanksföreningen, föreslagits, att paragrafen kompletteras med en uttrycklig föreskrift om efter vilka grunder värdering av sparbank tillhöriga obligationer skall ske. Anmärkningen synes närmast hava föranletts av ett uttalande i de sakkunnigas motiv. De sakkunniga anförde bland annat, att man icke kunde fordra av sparbank, att den upptog sina obligationer till deras marknadsvärde, att vissa andra värderingsgrunder kunde tagas under övervägande, såsom att till grund för värderingen lägga medelvärdet av vissa års marknadsvärden eller att verkställa värderingen på det sätt, att man efter en viss räntefot, icke lägre än vederbörande sparbanks vanliga inlåningsränta med tillägg av skälig marginal för förvaltningskostnad, kapitaliserade varje obligations effektiva ränta, att mot de sålunda angivna metoderna kunde framställas vissa anmärkningar, som visade det vanskliga i att fastslå en enhetlig regel för värdering av obligationer, att de sakkunniga därför ansett anvisning härutinnan icke böra i lagen meddelas samt att den av de sakkunniga föreslagna sparbanksinspektionen kunde förutsättas komma att lämna sparbankerna lämpliga direktiv på denna punkt.

I de avgivna yttrandena har nu gjorts gällande, att sakkunnigförslaget skulle medföra ett i hög grad otillfredsställande osäkerhetstillstånd samt att det därför vore nödvändigt att i lagen upptaga en generell regel, efter vilken värdering av obligationer skulle ske. Sparbanksföreningen föreslår i sådant avseende en bestämmelse, enligt vilken sparbank tillhöriga obligationer icke skulle få upptagas till högre värde än att avkastningen av desamma minst utginge efter en räntesats, motsvarande medeltalet av inlåningsräntan i rikets samtliga sparbanker under de tio sista år, för vilka officiell statistik funnes utkommen i

tryck, med tillägg av tre fjärdedels procent för förvaltningskostnader och skälig vinstmarginal. De, som jämte sparbanksföreningen påkallat upptagandet i lag av regler för obligationernas värdering, hava i allmänhet anslutit sig till sparbanksföreningens förslag, somliga dock med mindre väsentliga avvikelser, såsom att tillägget för förvaltningskostnader och vinstmarginal borde sättas till allenast en halv procent.

Av de sakkunnigas motiv framgår, att man tänkt sig, att sparbankerna skulle erhålla en ganska stor frihet vid bestämmandet av grunderna för obligationernas värdering. Farhågan för att sakkunnigförslaget skulle innebära ett för sparbankerna tryckande osäkerhetstillstånd synes mig därför knappast befogad. Icke desto mindre är jag mycket benägen att tillmötesgå önskemålen om en uttrycklig värderingsbestämmelses upptagande i lagen; en sådan skulle nämligen endast kunna vara till nytta. Förutsättning för en dylik bestämmelses upptagande är emellertid, att man på ett tillfredsställande sätt kan övervinna de svårigheter, varmed fastställandet av ett lämpligt regulativ torde vara förenat.

Sparbanksföreningens förslag synes mig i ifrågavarande avseende innefatta ett gott uppslag, om det också lider av åtskilliga brister. Till en början må anmärkas, att, då man icke vill låta marknadsvärdet vara avgörande för obligationernas värdering, tankegången är den, att en sparbank kan antagas innehava sina obligationer under så lång tid, att tillfälliga ändringar i marknadsvärdet bliva utan större betydelse. Vill man i enlighet härmed godkänna ett efter förhållandena under ett flertal, lämpligen tio, år beräknat medelvärde, måste man dock tillse, att vederbörlig hänsyn tages till de faktorer, som bestämma marknadsvärdet. Detta skulle bliva förhållandet, om beräkningen grundades på riksbankens officiella diskontosatser, men däremot knappast, om den grundades på sparbankernas inlåningsränta, om ock den senare, särskilt i större sparbanker, efter hand påverkas av de förra samt skillnaden emellan riksbankens officiella diskontosatser och sparbankernas medelinlåningsränta med tillägg av tre fjärdedels procent är skäligen obetydlig. Därtill kommer — vilket härvidlag synes mig vara avgörande — att den officiella sparbanksstatistiken föreligger i tryck först omkring ett och ett halvt år efter utgången av det år, som den avser. Lägges sålunda den officiella sparbanksstatistiken till grund för medelräntans beräkning, skulle därvid hänsyn icke kunna tagas till inlåningsräntan under de två sista åren, vilka ju i ifrågavarande avseende äro de viktigaste. Om emellertid sparbanksföreningens förslag modifieras på det sätt, att till grund för värderingen lägges icke sparbankernas medelinlåningsränta

under tio år med angivet tillägg, utan medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser för de sist tilländagångna tio kalenderåren, skulle man komma ifrån de nu anmärkta bristerna, vilka väl närmast äro av teknisk art. En sådan värderingsgrund skulle såsom förut antytts icke mycket skilja sig från den av sparbanksföreningen föreslagna. Sålunda utgjorde de officiella diskontosatsernas medeltal för åren 1910—1919 — officiell sparbanksstatistik föreligger icke för senare år än 1919 — 5.448 procent, under det att sparbankernas medelinlåningsränta, ökad med tre fjärdedels procent, under samma år utgjorde 5.427 procent.

Mot sparbanksföreningens förslag måste vidare den principiella invändningen framställas, att enligt detsamma någon skillnad icke skulle göras emellan olika slag av obligationer. Sålunda skulle en statsobligation, en kommunalobligation och en industriobligation, som löpte med samma ränta och utgivits på jämväl i övrigt lika villkor, upptagas till samma värde, ehuru man ju icke kan komma ifrån, att på obligationsmarknaden statsobligationens värde alltid är förhållandevis högre än kommunalobligationens och den sistnämndas värde i sin tur överstiger industriobligationens. Man skulle på detta sätt komma till ett tillbaksättande av de enligt vanlig uppfattning bättre obligationerna till förmån för de sämre, vilket praktiskt sett skulle innebära, att man så att säga uppmanade alla sparbanker, som med hänsyn till de föreslagna bestämmelserna om fondrelation hade intresse av att redovisa relativt höga fonder, att placera medel i obligationer av sistnämnda slag. Vad sålunda anförts borde tydligen närmast leda därtill, att man indelade obligationerna i olika klasser, vilka skulle värderas efter olika grunder. En sådan klassificering skulle dock vara både svår att genomföra i en lag och i och för sig olämplig. Utgår man, såsom här förordats, från att till grund för obligationernas värdering bör läggas riksbankens officiella diskontosatser, vilka kunna sägas vara direkt normerande för de allra bästa obligationernas värde, ligger det nära till hands att i stället för att tillgripa den nyss berörda klassificeringsmetoden inskränka den legala regelns omfattning till dessa allra bästa obligationer d. v. s. statens, allmänna hypoteksbankens och Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer. En sådan anordning skulle dock icke innebära, att lagen icke alls lämnade något direktiv för värderingen av övriga obligationer. En bestämmelse i nu angiven riktning finge nämligen anses analogivis tillämplig även på dessa andra obligationer på det sätt, att man till grund för värderingen finge lägga tioårsmedeltalet för de officiella diskontosatserna, ökad med den räntesats, varmed i allmänhet en dylik

obligations avkastning anses böra överstiga en statsobligations för att obligationerna skola vara likvärdiga.

Slutligen måste mot sparbanksföreningens förslag anmärkas, att det i vissa fall skulle tvinga sparbankerna till en av förhållandena icke motiverad nedskrivning av obligations värde. Därest nämligen en obligations marknadsvärde skulle vara högre än obligationens enligt sparbanksföreningens förslag beräknade värde, skulle sparbank ändock vara pliktig att tillämpa sistnämnda värde, även om bestämmelserna i förevarande paragraf under 2) och 5) icke lade hinder i vägen för en värdering efter marknadsvärdet. Denna anmärkning kan få särskild vikt för den betydelsefulla värdering av sparbankernas obligationsportföljer, som enligt 75 § under 11) i förslaget skall göras vid upprättandet av balansräkningar för år 1933. Uppenbart är också, att det skulle vara föga tillfredsställande, om sparbank skulle förhindras att köpa obligationer på den grund, att vid tiden för ett ifrågasatt inköp marknadsvärdet på obligationerna är högre än det enligt sparbanksföreningens metod beräknade medelvärdet. För att komma till rätta med den sålunda påpekade bristen är det tydligen tillräckligt att giva det ifrågasatta stadgandet sådan lydelse, att ett enligt den föreslagna metoden beräknat värde förklaras skola godkännas såsom det verkliga. Lämpligt synes dock vara, att därjämte göra en erinran om att marknadsvärdet alltid bör i sådant avseende godkännas.

Därest sparbanksföreningens förslag omarbetas på grundvalen av de anmärkningar, som här framställts, synes mig anledning saknas att motsätta sig dess lagfästande. I enlighet härmed har jag i förevarande paragraf under 1) låtit upptaga föreskrift om att obligationer, utfärdade av staten, allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stads-hypotekskassa, icke må anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till sådana värden, att deras avkastning utgår efter en räntefot, motsvarande medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren.

I sparbanksföreningens jämte andra yttranden har beträffande värdering av obligationer jämväl det önskemålet uttalats, att sparbank skall vara berättigad att värdera sin obligationsstock såsom en helhet och icke behöva värdera varje obligation för sig. För ett sådant förfaringssätt torde emellertid bestämmelserna i förevarande paragraf icke utgöra hinder; dock att det under 5) upptagna förbudet mot uppskrivning av obligationer föranleder, att vid upprättandet av sparbanks balansräkning för ett visst år de obligationer, som av sparbanken förvärvats före årets

början, måste värderas för sig. Av det förut anförda följer därjämte, att, om en sparbank innehar obligationer, för vilka olika värderingsgrunder äro tillämpliga, varje klass måste värderas för sig.

Till sist må anmärkas, att en redaktionell ändring vidtagits i det under 2) upptagna stadgandet.

39 §.

Av skäl, som anförts till motivering av den i 11 § första stycket vidtagna ändringen, har den tid, för vilken revisor må utses, förlängts till högst tre år.

43 §.

I första stycket har en redaktionell ändring vidtagits för att tydligare må framgå, att den minoritet av huvudmännen, som kan motsätta sig ansvarsfrihet åt styrelsen, skall uppgå till en tredjedel av samtliga huvudmän.

45 §.

Lika med sparbanksföreningen och andra, som yttrat sig över sakkunnigförslaget, har jag ansett det tillräckligt för giltighet av beslut om ändring av sparbanks reglemente, att, då ändringen beslutits på två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, beslutet å det senare sammanträdet biträtts av två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande huvudmännen. I enlighet härmed har ändring vidtagits i paragrafens första stycke.

57 och 58 §.

Såsom jag vid behandlingen av frågan om sparbankskontrollens anordning närmare utvecklat, bör det centrala tillsynsorganet utgöras av en med finansdepartementet på visst sätt förenad sparbanksinspektör. I enlighet härmed hava ändringar vidtagits i förevarande paragrafer.

60 §.

Mot den i sakkunnigförslagets 60 § upptagna föreskriften, att allmänna ombudet skall vara pliktigt att delta i den årliga revisionen av vederbörande sparbanks förvaltning, hava från olika håll betänkligheter uttalats. Man har därvid framhållit, att det med hänsyn till den

på många håll rådande bristen på personer, som äro på en gång lämpliga och villiga att vara allmänna ombud, ofta kan bliva nödvändigt att koncentrera ombudskapen på ett fåtal och att en sådan anordning jämväl i och för sig är lämplig, i följd varav det kunde bliva förenat med betydande svårigheter för vederbörande allmänna ombud att deltaga i revisionen av samtliga de sparbanker ombudet har att övervaka. Riktigheten av denna anmärkning synes mig icke kunna förnekas. Jag har därför låtit paragrafen undergå sådan ändring, att skyldighet att deltaga i revision icke skall åligga allmänna ombudet, därvid det dock synts böra tillses, att varje sparbank liksom nu åtminstone en gång årligen genom ombudets försorg blir föremål för undersökning på stället.

61—65 §§.

De ändringar, som vidtagits i förevarande paragrafer, äro föranledda dels av att den centrala tillsynsmyndigheten ansetts böra utövas av en enda tjänsteman, sparbanksinspektören, och dels av den i 60 § verkställda ändringen.

Vad särskilt 61 § beträffar har en redaktionell omflyttning av bestämmelserna verkställts med hänsyn därtill, att av centralmyndighetens förändrade organisation följer, att dess rådgivande verksamhet kommer att träda i förgrunden.

Då denna förändrade organisation, såsom förut anmärkts, måste medföra, att bestyret med sparbanksstatistiken bibehålles hos statistiska centralbyrån, har särskild föreskrift om åliggande för sparbanks styrelse eller likvidatorer att avgiva statistiska redogörelser måst upptagas i 63 §.

För att stadgandet i 64 § icke skall uppfattas, som om inspektören skulle hava att för varje särskilt fall meddela beslut i de avseenden, varom i paragrafen är fråga, hava ordalagen något jämkats.

67 §.

Straffminimum för de i paragrafen avhandlade förseelserna har nedsatts till fem kronor.

75 §.

I stadgandet under 2) har förbehåll synts böra göras för det fall, att sparbank saknar grundfond, vare sig detta förhållande beror därpå, att sparbanken i enlighet med vad som med äldre lagbestämmelser var tillåtet överhuvud ej berett sig grundfond, eller därpå, att grundfond återburits.

Därest sparbank, som vill överlämna åt landsting eller hushåll-

ningssällskap att tillsätta den tredjedel av huvudmännen, varom stadgas i 10 § första stycket, behöver taga ut hela den tid, som under 1) medgivits för erforderliga reglementsändringars genomförande, torde tillsättandet av berörda del av huvudmännen icke kunna medhinnas till huvudmännens årssammanträde år 1924. Vid nämnda förhållande och då här avsedd sparbank icke bör tvingas att provisoriskt överlämna ifrågavarande tredjedels tillsättande åt annan korporation eller Konungens befallningshavande, har tiden för genomförandet av berörda stadgande i 10 § genom ändring av föreskriften unden 3) i denna paragraf förlängts med ett år.

Under 4) i sakkunnigförslagets 75 § stadgas, att huvudman, som tillsatts, innan de ändringar, som under 1) omförmälas, vidtagits i sparbanks reglemente, skall vara pliktig att avgå, då det erfordras för genomförandet av stadgandet i 10 § första stycket, ändock att han utsetts för längre tid, samt att, där det ej på annat sätt bestämts, i erforderlig utsträckning skall genom lottning avgöras, vilka huvudmän för sagda ändamål skola avgå. Häremot har av sparbanksföreningen jämte andra anmärkts, att bestämmelsen skulle kunna tänkas resultera däri, att just de i sitt värv mest dugande och förfarna bleve uteslutna och att till förebyggande av ett sådan resultat borde stadgas, att fullständigt nyval av huvudmännen skall äga rum.

Ehuru anmärkningen knappast träffar sakkunnigförslaget, enligt vilket det framförda önskemålet kan tillgodoses genom övergångsbestämmelse i varje särskild sparbanks reglemente, måste jag dock vitsorda lämpligheten av att generella bestämmelser i det anmärkta avseendet meddelas. Därvid måste dock hänsyn tagas till att särskilda föreskrifter icke erfordras för de fall, att huvudmännens sammansättning redan enligt äldre reglemente står i överensstämmelse med vad 10 § första stycket innehåller eller att plats för de huvudmän, som skola tillsättas av korporation eller myndighet, beredes på det sätt, att huvudmännens antal ökas. I enlighet med vad sålunda anförts har stadgandet under 4) omarbetats.

Såsom en konsekvens av de ändringar, som jag låtit vidtaga i stadgandena under 3) och 4), har den tid, inom vilken de nya föreskrifterna i 10 § sjätte stycket, i 11 §, i vad den innefattar förbud för styrelseledamot att vara ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank, samt i 12 § skola vara genomförda, genom ändring av stadgandet under 5) förlängts med ett år. Vad däremot beträffar genomförandet av vad 11 § innehåller om att ej mer än fjärdedel av sparbanksstyrelses ledamöter tillika må vara ledamöter av styrelse för eller

tjänstemän i bankbolag har ytterligare ett års övergångstid synts böra medgivas, så att styrelseledamot, som valts för fyra år, innan föreliggande förslag framlagts, i allmänhet icke skall vara skyldig att avgå på grund av nämnda stadgande. Med avseende å ifrågavarande övergångsbestämmelse må erinras om att huvudmännen jämlikt 11 § andra stycket äro berättigade att när som helst återkalla styrelseledamots uppdrag. Särskild bestämmelse, angivande, efter vilka grunder övertaliga bankmän skola uteslutas ur sparbanksstyrelse, har därför icke synts erforderlig.

Den ändrade redaktion, som genomförts i 3 § andra stycket under 10), har föranlett motsvarande ändring i stadgandet under 6) i förevarande paragraf.

Stadgandet under 7) har omarbetats i enlighet med vad jag anförte vid behandlingen av sakkunnigförslaget huvudprinciper. Därvid har den övergångstid, efter vars utgång samtliga sparbanker, fränsett dispensmöjligheten, skola vara likställda i avseende å skyldigheten att hålla den i 25 § angivna fondrelationen, bestämts till femton år eller till den 1 januari 1939.

De av sparbankerna avgivna statistiska redogörelserna visa, att vissa sparbanker för närvarande hava i förhållande till fonderna högst betydande belopp utlånade mot pant av aktier eller lottbrev. Då det för dessa sparbanker skulle kunna bli förenat med allvarsamma svårigheter att före utgången av den under 8) i sakkunnigförslaget angivna övergångstiden avveckla ifrågavarande lån, har övergångstiden förlängts med sex år till den 1 januari 1934. Tillika har i stadgandet vidtagits en redaktionell ändring av enahanda art som den i 26 § fjärde stycket verkställda.

Då den i sakkunnigförslaget under 11) upptagna föreskriften synes kunna bli föremål för olika tolkningar och jämväl, såsom av de avgivna yttrandena framgår, på sina håll missuppfattats, har föreskriften underkastats en redaktionell omarbetning.

Den rätt, som enligt äldre sparbanks reglemente eller eljest gjort förbehåll kan tillkomma stiftare eller annan att återbekomma tillskjuten grundfond eller därå njuta ränta, läser icke kunna genom ny lagstiftning inskränkas. Ehuru förslaget 36 § i regel innebär en ökning av ifrågavarande rättsägares befogenheter, kan det dock i undantagsfall inträffa, att förhållandet blir det motsatta. Ett särskilt förbehåll i här omnämnda avseende har därför upptagits under 12), vilket föranlett omnumrering av de följande stadgandena.

Till sist må anmärkas, att på olika ställen i 75 § ändringar vidtagits i anledning av att den centrala tillsynsmyndigheten föreslagits skola utövas av en inspektör.

På olika ställen i förslaget har jag låtit vidtaga vissa rent språkliga jämkningar.

**2. Förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887
angående handelsregister, firma och prokura.**

Mot detta lagförslag förekommer icke någon erinran från min sida.

I överensstämmelse med vad de sakkunnigas majoritet föreslagit har jag icke ansett mig böra förorda det av en av de sakkunniga reservationsvis framställda förslaget om upptagande i den nya lagen av bestämmelser om firma och registrering.»

Föredraganden uppläser härafter de i enlighet med vad ovan angivits omarbetade lagförslagen, varefter föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över nämnda förslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

B. E. Brimberg.

Bilaga.

Förslag
till
Lag om sparbanker.

Häri genom förordnas som följer:

Inledande bestämmelser.

1 §.

Med sparbank förstås i denna lag penninginrättning, som utan rätt för dess stiftare eller deras rättsinnehavare att tillgodonjuta andel i den vinst, som kan uppkomma å rörelsen, har till ändamål att befordra sparsamhet genom att i enlighet med de bestämmelser, som i denna lag meddelas, bedriva in- och utlåning av penningar och därmed i samband stående verksamhet.

2 §.

Ej må annan penninginrättning än sådan, som i 1 § sägs, samt postsparbanken i sin firma eller eljest vid beteckning av verksamheten använda ordet sparbank.

Om sparbanks bildande.

3 §.

Stiftare av sparbank skola vara här i riket bosatta svenska medborgare och till antalet minst tjugu.

Stiftarna skola upprätta reglemente för sparbanken, vilket skall angiva:

- 1) den benämning, under vilken sparbanken skall driva sin verksamhet;
- 2) sparbankens verksamhetsområde;
- 3) den ort, där sparbankens styrelse skall hava sitt säte;
- 4) grundfondens belopp samt huruvida grundfonden eller del därav skall med eller utan ränta till stiftarna eller deras rättsinnehavare återbäras;
- 5) huvudmännens antal, grunderna för val av huvudmän, tiden, för vilken huvudmännen skola utses, huvudmännens befogenhet samt det minsta antal huvudmän, som skall närvara vid sammanträde med huvudmännen för att giltigt beslut må kunna fattas;
- 6) tid och ort för huvudmännens årssammanträde, vilka ärenden som skola förekomma till behandling å sådant sammanträde samt på vilket sätt kallelse till sammanträde med huvudmännen skall ske;
- 7) antalet styrelseledamöter och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola utses, vem som äger nämna ordförande i styrelsen, styrelsens åligganden och grunderna för dess beslutförhet;
- 8) antalet revisorer och suppleanter för dem samt tiden, för vilken de skola väljas;
- 9) huruvida avdelningskontor eller sparbankskommitté må av styrelsen inrättas, kontorsstyrelsens befogenhet och på vad sätt verksamheten vid avdelningskontor skall övervakas;
- 10) det belopp, högst tjugutusen kronor, varutöver en och samma insättares tillgodohavande, fränsett vad som följer av 22 § andra stycket, icke må ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet;
- 11) den uppsägningstid, som sparbanken minst må medgiva och högst förbehålla sig för återbetalning av insatta medel;
- 12) huruvida sparbanken må driva annan verksamhet än in- och utlåning av penningar eller som eljest i 21—30 §§ omförmäles samt vari sådan verksamhet skall bestå;
- 13) sättet för förvaring och inventering av sparbankens kassa och värdehandlingar.

4 §.

Stiftarna skola hos Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbankens styrelse skall hava sitt säte, söka stadfästelse å reglementet.

Vid ansökningen, som skall vara underskriven av samtliga stiftare, skall fogas försäkran av stiftarna, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit tecknat.

Stadfästelse må ej meddelas, där ej sparbanken prövas vara nyttig för det allmänna samt reglementet finnes överensstämma med denna lag ävensom med lag och författningar i övrigt.

5 §.

Sparbanks grundfond skall vid stiftandet sättas till minst tio tusen kronor; dock att, där sparbankens verksamhetsområde är ringa eller andra särskilda omständigheter därtill föranleda, Konungens befallningshavande må medgiva, att grundfonden bestämmes till visst lägre belopp, ej understigande tre tusen kronor.

Grundfond må ej annorledes än i penningar inbetalas.

6 §.

Sedan huvudmän, styrelse och revisorer samt styrelse- och revisorssuppleanter utsetts samt det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, inbetalts, bör styrelsen därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Vid sådan anmälan foga styrelsen

- 1) uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn ävensom nationalitet och hemvist;
- 2) styrkta avskrifter av de protokoll, som bestyrka, vilka som utsetts till styrelseledamöter;
- 3) bevis, att det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, blivit behörigen inbetalt.

7 §.

Innan anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord, kan sparbank ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

Handla huvudmän, styrelseledamöter eller andra å sparbanks vägnar, innan anmälan, som nyss sagts, blivit gjord, svare de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

8 §.

Den benämning, varunder sparbank skall driva sin verksamhet, skall innehålla ordet sparbank. För utmärkande av rörelsens beskaffenhet må ej annan beteckning än sparbank användas.

Om sparbanks förvaltning.

9 §.

Sparbanks angelägenheter skola omhänderhavas dels av huvudmän, vilka skola såsom representanter för insättarna övervaka sparbankens förvaltning, och dels av en av huvudmännen utsedd styrelse, som skall handhava den omedelbara ledningen av sparbankens verksamhet.

10 §.

Huvudmännen skola vara minst tjugu och högst femtio. De skola utses på sätt reglementet föreskriver; dock att i reglementet skall stadgas, att minst en tredjedel av huvudmännen skall tillsättas av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, allmän rådstuga, stadsfullmäktige, municipalstämma, municipalfullmäktige, landsting, hushållningssällskap eller Konungens befallningshavande. Stiftare av sparbank må ock i reglementet kunna förklaras för huvudman, i den mån ej annat följer av vad nedan i denna lag stadgas.

Huvudman skall utses för viss tid, högst tio år. Avgår huvudman, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, skall ny huvudman för återstoden av nämnda tid utses i den avgångnes ställe så snart ske kan, och åligge det styrelsen att, där den avgångne varit tillsatt av korporation eller myndighet, som i första stycket sägs, hos korporationen eller myndigheten göra anmälan om avgången.

Årssammanträde med huvudmännen skall hållas en gång varje år före maj månads utgång. Å årssammanträde skola huvudmännen fastställa balansräkning samt besluta om ansvarsfrihet för styrelsen ävensom, där tid, för vilken styrelseledamot eller revisor eller styrelse- eller revisorssuppleant utsetts, gått till ända, förrätta erforderliga nyval. Övriga ärenden, vilka enligt lag eller sparbankens reglemente tillhöra huvudmännens handläggning eller av styrelsen överlämnas till deras avgörande, må behandlas jämväl på annat sammanträde.

Styrelsen har att på sätt reglementet föreskriver kalla huvudmännen till sammanträde. Föreskrivna kallelseåtgärder skola vara vidtagna senast två veckor före årssammanträde och senast en vecka före annat sammanträde. Där för giltighet av beslut fordras, att det fattats på två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, må kallelse till det andra sammanträdet ej ske, innan det första hållits.

Vid omröstning å sammanträde med huvudmännen äge varje huvudman en röst. Huvudman må allenast personligen utöva sin rösträtt. Huvudman, som tillika är styrelseledamot eller tjänsteman i sparbanken, må ej deltaga i val av revisor eller i beslut angående ansvarsfrihet för styrelsen.

Huvudman må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet; ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank.

Huvudman må icke i denna sin egenskap åtnjuta arvode.

11 §.

Ledamöterna av sparbanks styrelse skola väljas för viss tid, högst fem år; dock må tiden ej utgå annat än å dagen för huvudmännens årssammanträde.

Styrelseledamot må, ändå att den tid, för vilken han blivit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Avgår styrelseledamot, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, åligge det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot i den avgångnes ställe; dock att, därest suppleant finnes, med sådant val må anstå till nästa årssammanträde med huvudmännen.

Styrelseledamot må ej vara tjänsteman i sparbanken, där ej sådant är i reglementet uttryckligen medgivet; ej heller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank. Av styrelsens ledamöter må ej mer än en fjärdedel tillika vara ledamöter av styrelse för eller tjänstemän i bankbolag.

Styrelseledamot må i sådan egenskap uppbära arvode endast så vitt det uttryckligen medgives i reglementet; dock att arvode icke må utgå av andra medel än avkomsten av sparbankens fonder.

12 §.

Sparbanks huvudmän och ledamöterna av dess styrelse skola vara bosatta inom sparbankens verksamhetsområde, så vida ej Konungens befallningshavande på grund av särskilda förhållanden finner skäl medgiva annat.

13 §.

Styrelsen äge att själv eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å sparbankens vägnar än även inför domstolar

och andra myndigheter företräda sparbanken. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer styrelsen, vare i den mån ej annat följer av vad i denna lag stadgas utan verkan mot tredje man, med mindre han ägt eller bort äga kännedom om inskränkningen.

14 §.

I förhållande till sparbanken vare styrelsen pliktig att i sin förvaltning av sparbankens angelägenheter ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som i reglementet eller av huvudmännen meddelas.

Styrelsen må dock ej efterkomma föreskrift av huvudmännen, där den finnes strida mot denna lag eller reglementet.

15 §.

Huvudman eller styrelseledamot äge ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och sparbanken. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan sparbanken och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot sparbankens. Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från sparbankens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan.

16 §.

Sker ändring i styrelsens sammansättning eller ändrar styrelseledamot sitt hemvist, skall styrelsens ordförande ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande. Vid anmälan om ändring i styrelsens sammansättning skall fogas styrkt avskrift av protokoll, som bestyrker ändringen.

17 §.

Angående befogenhet för styrelseledamot att för sparbanken mottaga stämning är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgivas sparbanken.

18 §.

Huvudmän eller styrelseledamöter i sparbank, vilka genom att överträda denna lag eller sparbankens reglemente tillfoga banken eller tredje man skada eller som eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda sparbanken skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

19 §.

Under sparbanks första verksamhetsår skall genom styrelsens ordförandes försorg förteckning å huvudmän och styrelseledamöter i sparbanken sist en månad från det anmälan, som i 6 § sägs, blivit gjord införas en gång i en eller flera tidningar inom orten, där hinder ej möter, samt anslås å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

Sedermera åligge det styrelsens ordförande att årligen inom fjorton dagar från huvudmännens årssammanträde låta anslå dylik förteckning på sätt nyss är sagt.

20 §.

Vad i denna lag finnes stadgat om styrelseledamot skall äga motsvarande tillämpning å styrelsesuppleant.

Har suppleant utövat styrelseledamots befogenhet, vare den omständigheten, att förutsättningarna för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en var, som ej visas hava ägt kännedom därom.

Om rörelsen.

21 §.

Sparbank må ej utan särskilt tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté å annan ort än där styrelsen har sitt säte. Sådant tillstånd må, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna, meddelas av Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sparbanken avser att inrätta avdelningskontoret eller sparbankskommittén.

22 §.

Sparbank må ej driva annan inlåningsrörelse än å motboksräkning; dock att sparbank må för fyllande av tillfälligt penningbehov begagna kredit å löpande räkning eller kreditivräkning i riksbanken eller inländskt bankbolag eller annorledes upptaga lån.

I fall, då särskilda skäl därtill föranleda, må Konungens befallningshavande meddela sparbank tillstånd att låta det belopp, varutöver viss insättares tillgodohavande icke må ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet, överstiga det i sparbankens reglemente jämlikt 3 § andra stycket under 10) bestämda beloppet.

Ej må sparbank ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en månad, efter uppsägning återbetala insatta medel; styrelsen dock lämnat öppet att, då sådant provas kunna ske utan olägenhet, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång.

23 §.

Insättning i sparbank skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest utställd på sådant sätt, att den blir gällande i innehavarens hand; skolande i motboken intagas erinran om att överlåtelse bör till den nye ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet emellan sparbanken och insättare.

Då medel, som insatts i sparbank, lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

Har motbok förkommit, bör förlusten ofördröjligen anmälas hos sparbankens styrelse; skolande därvid uppgivas, vid vilken tid och under vilka omständigheter förlusten timat. Har sådan anmälan skett, åligge det sparbanken att genom kungörelse, vilken på bekostnad av motbokens ägare införes en gång i allmänna tidningarna och, där det kan ske, en gång i tidning inom orten, efterlysa motboken. Sedan sex månader förflutit från sista kungörandet, vare ägaren, därest motboken icke återfunnits, berättigad att mot kvitto utbekomma hela sitt tillgodo-havande; och äge efter medlens utbetalning motboken icke gällande kraft mot sparbanken.

24 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndare förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt femton år, själv å motbok insatt. Sådana medel må ej utan den omyndiges samtycke utbetalas till förmyndaren.

25 §.

Sparbanks inlåning må allenast med beloppet av sparbankens kassa-behållning, sammanlagt med det belopp, som för sparbankens räkning innestår i riksbanken eller inländskt bankbolag eller av sparbanken utlånats mot riksgäldskontorets skattkamarväxlar eller nedlagts i högst till gällande marknadsvärde bokförda obligationer, utfärdade av staten,

allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa, överstiga tjugufem gånger beloppet av sparbankens fonder.

26 §.

Sparbanks utlåningsrörelse skall företrädesvis avse sparbankens verksamhetsområde.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlämnas mot annat fordringsbevis än skuldebrev.

Lån må, då fråga ej är om lån till kommun eller dylik samfällighet, utlämnas allenast mot säkerhet av pant eller borgen. Såsom pant må ej godkännas inteckning i fartyg eller förlagsinteckning; ej heller må lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnas till högre sammanlagt belopp än som motsvarar sparbankens fonder.

År lån, för vilket kommun eller dylik samfällighet ej är i egenkap av huvudgäldenär eller löftesman ansvarig, ställt att betalas efter längre tid än tre månader eller, där fråga är om lån, för vilket säkerheten utgöres av inteckning i fast egendom, efter längre tid än sex månader, skall sparbanken förbehålla sig rätt att uppsäga lånet till återbetalning senast inom tid, som nyss för varje fall sagts.

Lån, för vilket säkerheten utgöres av borgen av annan än kommun eller dylik samfällighet, må utlämnas allenast på viss tid och må ej utestå längre än tio år. År lånet ställt på längre återbetalningstid än ett år, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats; sparbanken dock alltid obetaget att begagna sin rätt att uppsäga lånet till återbetalning på en gång.

27 §.

Oavsett vad i 22 och 26 §§ stadgas må sparbank med sådan inom dess verksamhetsområde befintlig ekonomisk förening, som har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (jordbrukskassa) och som i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditivräkning. Sådant avtal må ej träffas för längre tid än ett år i sänder och skall, därest det jordbrukskassan lämnade godkännandet genom laga kraftätagande beslut återkallas, kunna uppsägas att genast upphöra att gälla.

28 §.

Lån av sparbanks medel må ej utlämnas mot skuldförbindelse, för vars uppfyllande ledamot av sparbankens styrelse eller i spar-

banken anställd tjänsteman i egenskap av huvudgäldenär eller löftesman svarar, utan så är, att till säkerhet för lånets fulla belopp ställes pant antingen av statens, allmänna hypoteksbankens, konungariket Sveriges stadshypotekskassas eller andra fullgoda obligationer eller av inteckning inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet uti jordbruksfastighet å landet eller fastighet i stad, köping eller municipal-samhälle.

29 §.

Sparbank vare skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa ett belopp, som tillsammans med sparbankens inneliggande kassa motsvarar minst en tiondedel av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Dylik kassareserv skall utgöras av riksgäldskontorets skattkamarväxlar eller sådana obligationer, som i 28 § omförmälas, eller fordran hos riksbanken eller inländskt bankbolag; dock må av kassareserv högst 50,000 kronor utgöras av inteckningar av sådan beskaffenhet, som i 28 § sägs.

30 §.

Sparbank må ej förvärva fast egendom, så vitt fråga ej är om fastighet, som är avsedd för sparbankens inrymmande. Vill sparbank förvärva eller förbättra fastighet, som nyss sagts, för belopp, vilket sammanlagt med det belopp, vartill sparbanken förut tillhörig fastighet av enahanda art enligt 33 § bör uppskattas, överstiger en fjärdedel av sparbankens fonder, skall frågan härom hänskjutas till huvudmännens prövning; och må åtgärden ej vidtagas, där ej minst två tredjedelar av de i frågans avgörande deltagande huvudmännen uttalat sig därför.

Sparbank må ej förvärva annan lös egendom än penningar, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger.

Utan hinder av vad i första och andra styckena stadgats må sparbank till skyddande av fordran på offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt.

Har sparbank förvärvat egendom enligt vad ovan sagts, må sparbanken för egendomens försäljande eller tillgodogörande i övrigt vidtaga de åtgärder, som må finnas lämpliga; dock att egendom, vilken inköpts till skyddande av fordran, i varje fall skall avyttras, så snart det kan ske till belopp, som täcker fordringen.

Om bokföring och bokslut.**31 §.**

I stället för de i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar föreskrivna dag- och inventarieböcker skall sparbank föra följande böcker:

kassabok, som skall upptaga alla in- och utbetalningar samt föras i två exemplar av särskilda personer, vilka hava att för varje expeditiionsdag fastställa den kontanta behållningens belopp;

avräkningsbok för insättarna med upplägg för en var av dem ävensom ett årligt sammandrag av dessa avräkningar;

lånebok, som skall upptaga de av sparbanken utlämnade lån, därå inbetalda räntor och gjorda avbetalningar samt för lånen ställda säkerheter ävensom ett årligt sammandrag av låneräkningarna.

Därjämte skola föras:

register å sparbankens gäldenärer; samt

huvudbok, som skall avslutas för varje kalenderår och fullständigt utvisa sparbankens rörelse under året samt dess ställning vid årets början och slut.

Styrelsen äger, där så prövas lämpligt, uppdelas en var av ovan nämnda böcker i flera och att låta föra även andra böcker.

32 §.

Sparbanks styrelse har att för varje år, sedan bokslut upprättats, avgiva förvaltningsberättelse, upptagande vinst- och förlusträkning samt balansräkning.

Berättelsen, som skall föreligga av styrelsen underskriven före mars månads utgång, skall tillhandahållas revisorerna vid revisionens början samt huvudmännen senast en vecka före årssammanträdet.

33 §.

Jämte vad i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar är stadgat gälle i avseende å upprättandet av sparbanks balansräkning:

1) Sparbankens tillgångar må ej upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärvande eller anskaffande. Obligationer, utfärdade av staten, allmänna hypoteksbanken eller konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 127 häft. (Nr 147.) 10

må icke anses upptagna över sina verkliga värden, om de upptagits till gällande marknadsvärden eller till sådana värden, att deras avkastning utgår efter en räntefot, motsvarande medeltalet av riksbankens officiella diskontosatser under de senast tilländagångna tio åren.

2) I den mån ej annat följer av vad nedan under 4) och 5) stadgas, må tillgångarna dock upptagas till högre belopp än som motsvara kostnaderna för deras förvärfvande eller anskaffande, så framt sådant särskilt anges i den förvaltningsberättelse styrelsen enligt 32 § har att avlämna.

3) Osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, varjämte värdelösa fordringar skola avskrivas.

4) Fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, må ej i vidare mån än som betingas av därå nedlagda förbättringar upptagas till högre värde än det, vartill den varit uppförd i närmast föregående fastställda balansräkning.

5) Obligation må ej upptagas till högre värde än som avses under 4), därest icke värdeökningen samtidigt tages i anspråk till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse, eller till motsvarande nedsättning av annan tillgångs bokförda värde.

6) De belopp, vartill sparbankens särskilda fonder uppgå, skola vart för sig i balansräkningen uppföras bland skulderna.

7) Organisations- eller förvaltningskostnader må ej uppföras såsom tillgång.

Vad i förenämnda förordning stadgas om balansräknings införande i inventariebok skall i stället avse dess införande i den i 31 § omförmälda huvudboken.

Beträffande uppställandet av vinst- och förlusträkning gälle, att densamma skall upptaga sparbankens inkomster av och utgifter för rörelsen under året samt angiva verkställda avskrivningar.

Om sparbanks fonder och om användning av sparbanks vinst.

34 §.

Har i sparbank, vars fonder uppgå till minst tio tusen kronor, det förhållande emellan sparbankens inlåning och dess fonder, som jämligt denna lag skall förefinnas, blivit rubbat, må till återställande av nämnda förhållande genom frivilliga bidrag av huvudmän eller andra bildas säkerhetsfond.

På sparbankens huvudmän ankomme att besluta om säkerhetsfonds bildande. Teckning av bidrag till sådan fond skall för att vara bindande ske å teckningslista, å vilken sparbankens sista balansräkning samt revisorernas yttrande däröver skola vara avskrivna.

Säkerhetsfond ävensom, där det vid fondens bildande utfästs, ränta efter högst sex för hundra om året skall till bidragstecknarna eller deras rättssinnehavare återbetalas, i den mån sparbankens återstående fonder äro tillräckliga för upprätthållande av det föreskrivna förhållandet emellan sparbankens inlåning och fonder.

35 §.

Sparbanks vinst skall, i den mån grundfonden eller, om säkerhetsfond bildats, denna gått förlorad, i första hand användas till att uppbringa sådan fond till det belopp, vartill den skall uppgå. Vad som icke tages i anspråk för nämnda ändamål skall avsättas till reservfond; styrelsen dock obetaget att för väckande och underhållande, särskilt hos mindre bemedlade, av håg till sparsamhet av tillgängliga vinstmedel använda ett belopp, som i förhållande till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

När reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke gjorts i reglementet, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, äge sparbankens huvudmän efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet besluta, att intill hälften av vinsten skall användas till sådant allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag. Huvudmännens beslut skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag och sparbankens reglemente.

36 §.

Skall jämlikt förbehåll i sparbanks reglemente grundfond eller del därav med den ränta, som må vara utfäst, återbäras, må det ej ske, förrän reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar tio gånger grundfonden jämte därå förbehållen ränta; ej heller må återbäring ske, så länge säkerhetsfond, där sådan bildats, ej återbetalts eller om genom återbäringen det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbankens inlåning och fonder, skulle rubbas. Ränta å grundfond må ej beräknas efter högre räntefot än sex för hundra om året.

37 §.

Har sparbank försatts i konkurs efter ansökan, som gjorts inom ett år från det beslut om återbetalning av säkerhetsfond eller om återbäring av grundfond fattades, vare beslutet, så vitt det inverkar på borgenärernas rätt, utan verkan; skolandet å belopp, som på grund av vad sålunda stadgats skall till konkursboet erläggas, gäldas ränta efter sex för hundra om året från den dag, då beloppet av sparbanken utbetaltes.

38 §.

I den mån ej annat följer av vad i 34 och 36 §§ stadgats, må sparbanks fonder ej minskas, så framt det ej erfordras till täckande av förlust, som uppstått å sparbankens rörelse.

Om revision.

39 §.

Revisorer för granskning av sparbanks förvaltning skola väljas för högst tre år. Tiden, för vilken revisor utses, må ej utgå annat än å dagen för huvudmännens årssammanträde; dock att revisor må, även om sagda tid icke gått till ända, genom beslut av huvudmännen skiljas från uppdraget.

Till revisor må ej utses den, som är i sparbankens eller styrelseledamots tjänst.

Revisorerna åligge att årligen granska sparbankens kassa, värdehandlingar och verifikationer samt räkenskaper och protokoll.

Sparbankens styrelse skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera sparbankens kassa och övriga tillgångar samt granska sparbankens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må av revisor hos styrelsen begärd upplysning angående förvaltningen icke förvägras.

40 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som genom styrelsens försorg skall tillhandahållas huvudmännen senast en vecka före deras årssammanträde. Berättelsen skall innehålla utlåtande beträffande bokslutets riktighet och säkerheten av placeringen av sparbankens medel.

41 §.

Hava revisorer i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, en för alla och alla för en sparbanken ansvariga för all därav uppkommande skada.

42 §.

Vad om revisor i denna lag stadgas skall jämväl tillämpas å revisorssuppleant.

Om talan mot styrelse eller revisorer.

43 §.

Ansvarsfrihet må ej anses styrelsen beviljad, så framt en tredjedel av samtliga huvudmän röstat däremot.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å sammanträde med huvudmännen, vare så ansett, som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Utan hinder därav, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handling.

Talan mot revisorer enligt 41 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

44 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det förvaltningsberättelse framlades å sammanträde med huvudmännen, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid berättelsen avser, ändå att ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Försättes sparbanken i konkurs efter ansökning, som gjorts inom två år från det revisorernas berättelse framlades å sammanträde med

huvudmännen, äge konkursboet mot dem anställa sådan talan, som omförmåles i 41 §.

Talan, varom ovan i denna paragraf sägs, skall anhängiggöras inom en månad från utgången av den för bevakning av fordringar i konkursen utsatta tid eller, där tiden för talans anställande av sparbanken då ännu ej gått till ända, inom utgången av den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

**Om ändring av reglementet och vissa andra fall, då särskild röstövertikt
erfordras för beslut av huvudmännen.**

45 §.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, och å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande huvudmännen.

Beslut om sparbanks överlåtelse på annan sparbank eller på ett bankbolag eller om sparbanks trädande i likvidation i andra fall än i 58 § avses vare ej giltigt, med mindre samtliga huvudmän förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande sammanträden med huvudmännen, därav minst ett årssammanträde, samt å det sammanträde, som sist hållits, biträts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän.

Är för giltighet av beslut, varom ovan är stadgat, något ytterligare villkor bestämt i reglementet, lände ock det till efterrättelse.

Beslut om ändring av sparbanks reglemente vare ej heller giltigt, förrän det blivit av Konungens befallningshavande stadfäst.

Om likvidation och upplösning.

46 §.

Hava sparbanks huvudmän enligt 45 § andra stycket beslutit, att sparbanken skall träda i likvidation, eller har Konungens befallningshavande enligt vad i 58 § stadgas förordnat, att likvidation skall äga rum, välje huvudmännen en eller flera likvidatorer att verkställa likvidationen.

47 §.

Utse ej sparbanks huvudmän likvidatorer, ehuru val av sådana enligt vad i 46 § stadgats skall ske, ankomme på Konungens befallningshavande att utse en eller flera likvidatorer, och svare under tiden, intill dess sådant skett, de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande av sparbankens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

48 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk medborgare. Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blivit avslutad men kan när som helst återkallas av den, som utsett likvidatorn. Avgår likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligge det övriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val av ny likvidator.

49 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen hos Konungens befallningshavande anmäla, att sparbanken trätt i likvidation. Därvid skall uppgift lämnas om likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn och hemvist.

Avgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller ändrar likvidator eller suppleant sitt hemvist, skall ock därom anmälan hos Konungens befallningshavande ofördröjligen göras av likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt avskrift av protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälingens riktighet.

50 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen reda för sin förvaltning under den tid, för vilken ej förut förvaltningsberättelse framlagts å sammanträde med huvudmännen.

Styrelsens redovisning skall av likvidatorerna ofördröjligen överlämnas till revisorerna, som hava att granska densamma och däröver inom fyra veckor avgiva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse skall av likvidatorerna så snart ske kan framläggas å sammanträde med huvudmännen; och skall å det sammanträde till behandling företagas frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen

för den tid redovisningen omfattar. Om behandling av denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge vad i 43 och 44 §§ finnes stadgat motsvarande tillämpning.

51 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämmning å sparbankens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

Då sådant erfordras för likvidationens verkställande och så snart det utan uppenbar skada kan ske, skall sparbankens egendom förvandlas i penningar.

Sparbankens fasta egendom må ej avyttras under hand på andra villkor än som det jämlikt 58 § förordnade allmänna ombudet godkänt.

I övrigt skall om likvidatorernas befogenhet att företräda sparbanken samt om deras rättigheter och skyldigheter i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående styrelse.

52 §.

Finnes säkerhetsfond eller har i sparbankens reglemente gjorts sådant förbehåll, som i 3 § andra stycket under 4) omförmäles, åligge det likvidatorerna att, i den mån sparbankens tillgångar förslå, ombesörja återbetalning av säkerhets- eller grundfond jämte utfäst ränta; dock må återbäring av grundfond ej äga rum, förrän säkerhetsfond jämte ränta återbetalts.

53 §.

Sedan den i årsstämningen utsatta inställelsedagen är förbi samt likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de inför huvudmännen förlägga redovisning för sin förvaltning.

Då sådan redovisning framlagts, anses sparbanken upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom hos Konungens befallningshavande.

Vid anmälan skall fogas bestyrkt avskrift av protokoll, som förts i ärendet, ävensom bevis om dagen för årsstämmningens utfärdande.

54 §.

Finnes enligt likvidatorernas redovisning överskott, skall detta på sätt huvudmännen äga bestämma användas för allmännyttigt eller välgörande ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

Beslut härom skall underställas Konungens befallningshavandes prövning, och har Konungens befallningshavande att tillse, att överskottet användes i överensstämmelse med fastställt beslut.

55 §.

Avträdes sparbanks egendom till konkurs, skall sparbanken såsom konkursgäldenär företrädas av styrelsen eller, om, då beslutet om egendomsavträde meddelades, likvidatorer varit utsedda, av dessa. Under konkursen må dock i behörig ordning nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer kunna utses.

56 §.

Finnes efter konkursens upphörande överskott, skall likvidation verkställas i enlighet med bestämmelserna i 46—49 samt 51—54 §§.

Finnes ej överskott, anses sparbanken upplöst, då konkursen upphörde. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädde sparbanken såsom konkursgäldenär, att om sparbankens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande.

Om tillsyn.

57 §.

Handhavandet av tillsynen över sparbank skall på sätt nedan stadgas fördelas emellan Konungens befallningshavande i det län, där sparbankens styrelse har sitt säte, samt en av Konungen för hela riket förordnad sparbanksinspektör.

58 §.

Konungens befallningshavande tillkomme:

att för varje sparbank inom länet förordna ett allmänt ombud;

att, då sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller sparbankens reglemente eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, förbjuda verkställighet av beslutet;

att, om beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, förelägga huvudmän eller styrelse att, där så ske kan, göra rättelse;

att förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad dem enligt lag eller sparbankens reglemente åligger; samt

att, där huvudman eller styrelseledamot i fall, som avses i 18 §, tillskyndat sparbanken skada, föranstalta om talans anställande mot den ersättningsskyldige, så framt ej vad i 43 § stadgas utgör hinder därför.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 127 häft. (Nr 147.)

Konungens befallningshavande äge förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud, som i denna paragraf omförmäles, samt fälla till sådant vite.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet i balansräkning eller vinst- och förlusträkning icke av Konungens befallningshavande meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks rörelse eller bokföring, må förbud eller föreläggande icke heller av Konungens befallningshavande meddelas, med mindre sparbanksinspektören gjort framställning därom.

Då Konungens befallningshavande i anledning av att rubbning uppstått i det förhållande, som skall förefinnas emellan sparbanks fonder och dess inlåning, förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svårare avvikelser skett från denna lag eller sparbankens reglemente och varder avvikelserna ej inom förelagd tid rättad, äge Konungens befallningshavande förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

59 §.

Har sparbank trätt i likvidation, äge Konungens befallningshavande under likvidationen enahanda befogenhet gent emot likvidatorerna som enligt vad i 58 § första, andra och tredje styckena sägs tillkommer Konungens befallningshavande gent emot sparbankens styrelse.

60 §.

Allmänna ombudet bör minst en gång årligen verkställa undersökning av sparbankens förvaltning. Sådan undersökning bör, där hinder ej möter, ske genom deltagande i den revision av sparbankens förvaltning, varom i 39 § förmäles.

Träder sparbanken i likvidation, åligge allmänna ombudet att övervaka denna.

Allmänna ombudet vare pliktigt att meddela Konungens befallningshavande och sparbanksinspektören alla de upplysningar angående sparbanken, som av dem äskas.

Förordnande att vara allmänt ombud må när som helst av Konungens befallningshavande återkallas.

Allmänna ombudet njute arvode av allmänna medel efter de grunder Konungen stadgar.

61 §.

Sparbanksinspektören åligger:

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet; samt

att, därest inspektören finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med denna lag eller sparbankens reglemente, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos Konungens befallningshavande, vartill inspektören kan finna sig för-anlåten.

Där inspektören finner sådant nödigt, äge inspektören meddela föreskrifter angående sättet för förande av sparbanks räkenskaper.

Närmare bestämmelser om inspektörens verksamhet meddelas av Konungen.

62 §.

Sparbanksinspektören äge, när sådant prövas nödigt, sammankalla sparbanks styrelse eller, om sparbanken befinner sig i likvidation, likvidatorerna.

Vid sammanträde med huvudmännen eller av inspektören utlyst sammanträde med styrelse eller likvidatorer må inspektören eller, efter inspektörens förordnande, allmänna ombudet närvara och i överläggningarna deltaga.

63 §.

Sparbanks styrelse eller, där sparbanken trätt i likvidation, dess likvidatorer åligger:

att för sparbanksinspektören och allmänna ombudet när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som av inspektören bestämmas, och enligt av inspektören fastställda formulär upprätta och till inspektören insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; skolande i sådan översikt angivas, huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att jämväl i övrigt meddela inspektören och allmänna ombudet alla de upplysningar rörande sparbanken, som av dem äskas;

att, där inspektören meddelat föreskrift beträffande sättet för förandet av sparbanks räkenskaper, ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse;

att, så snart den i 32 § omförmälda berättelsen föreligger av styrelsen underskriven, insända avskrifter därav jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning till såväl inspektören som allmänna ombudet samt att efter verkställd revision tillställa inspektören och allmänna ombudet den däröver avgivna berättelsen ävensom protokoll, upptagande de å sammanträde med huvudmännen i anledning av nämnda berättelser fattade besluten; samt

att årligen senast en månad efter huvudmännens årssammanträde avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken jämlikt de föreskrifter Konungen kan låta utfärda.

64 §.

Sparbanks förvaltnings- och revisionsberättelser ävensom det protokoll, som utvisar huvudmännens i anledning av berättelserna fattade beslut, skola i enlighet med bestämmelser, som det tillkommer sparbanksinspektören att meddela, i erforderliga delar genom styrelsens ordförandes försorg hållas anslagna å lätt tillgänglig plats å ett vart av sparbankens kontor.

65 §.

Till bestridande av kostnaderna för sparbanksinspektörens verksamhet skall sparbank årligen erlægga bidrag enligt bestämmelser, som utfärdas av Konungen. Detta bidrag skall utgå efter visst, för samtliga sparbanker lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbank vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen men må icke överstiga fem tusendedels procent av detta belopp.

Straffbestämmelser.

66 §.

Med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor eller fängelse straffes

- 1) stiftare, vilken falskeligen avgiver försäkran, som i 4 § sägs;
- 2) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan hos Konungens befallningshavande mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;
- 3) styrelseledamot eller likvidator, som i skriftlig handling, vilken framlägges för huvudmännen, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

4) styrelseledamot, som vid upprättandet av balansräkning mot bättre vetande förfar i strid med föreskrifterna i 33 §;

5) styrelseledamot eller annan, som mot bättre vetande till sparbanksinspektören avgiver oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna inspektören upplysning;

6) revisor, som i revisionsberättelse mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande sparbankens angelägenheter eller uppsåtligen underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av honom granskats;

7) revisor, som, oaktat han insett eller bort inse, att skada kunnat följa därav, yppar något av vad vid granskning av styrelsens förvaltning eller sparbankens räkenskaper kommit till hans kännedom utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

Till straff enligt denna paragraf må ej dömas för brott, som enligt allmänna strafflagen är belagt med strängare straff.

67 §.

Med böter från och med fem till och med femhundra kronor straffes

1) den, som underlåter att fullgöra honom enligt denna lag åliggande anmälan hos Konungens befallningshavande;

2) styrelseordförande, som icke iakttagit föreskrifterna i 19 eller 64 §.

68 §.

För överträdelse av det i 21 § stadgade förbudet vare straffet böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor.

69 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller vite, skall förvandling ske efter allmän strafflag.

Särskilda bestämmelser.

70 §.

Över beslut, som av Konungens befallningshavande på grund av denna lag meddelas, må klagan föras hos Konungen i finansdepartementet; dock gånge beslutet likväl i verkställighet, där icke Konungen annorlunda förordnar.

71 §.

Sparbank vare i mål, för vilka ej annorledes genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där sparbankens styrelse enligt reglementet har sitt säte.

Förseelser, som omförmälas i 67 §, skola åtalas vid den underrätt, under vilken sparbanken enligt första stycket lyder.

72 §.

Enskilds förhållande till sparbank må ej i oträngt mål yppas.

73 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1923.

74 §.

Genom den nya lagen upphäves, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, lagen angående sparbanker den 29 juli 1892, sådan den lyder efter de ändringar i eller tillägg till densamma, som innehållas i senare utfärdade författningar.

75 §.

I fråga om den nya lagens tillämpning å sparbank, vars reglemente blivit stadfäst, innan nya lagen trätt i kraft, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse:

1) Äldre sparbank, som vill fortsätta sin verksamhet, vare pliktig att, där ej Konungen medgiver anstånd, före den 1 januari 1924 hava, i den mån det erfordras och ej annat följer av vad nedan stadgas, vidtagit sådana ändringar i sitt reglemente, att detsamma står i överensstämmelse med föreskrifterna i nya lagen, samt å ändringarna förskaffat sig Konungens befallningshavandes stadfästelse. Erfordras ej ändring av reglementet, skall sparbanken före nämnda dag hos Konungens befallningshavande hava gjort anmälan om att den vill fortsätta sin verksamhet. Så länge stadfästelse å nu föreskriven reglementsändring icke meddelats eller anmälan, som nyss sagts, icke blivit gjord, skola förut gällande bestämmelser äga tillämpning å sparbanken.

2) Äldre sparbank må fortsätta sin verksamhet utan hinder därav, att dess stiftare icke varit bosatta här i riket eller att sparbanken saknar grundfond eller att dess grundfond uppgår till lägre belopp än i 5 § sägs.

3) I äldre sparbanks reglemente må stadgas, att den del av huvudmännen, som skall utses av korporation eller myndighet, icke behöver vara tillsatt förrän å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1925.

4) Därest för äldre sparbank föreskriften i 10 § första stycket nödvändiggör sådan ändring i huvudmännens sammansättning, att huvudman, vilken icke utsetts av korporation eller myndighet, som i nämnda lagrum sägs, skall ersättas av huvudman, tillsatt av dylik korporation eller myndighet, skall i sparbankens reglemente stadgas, att, sedan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, nytt val av samtliga huvudmän skall verkställas så snart ske kan och sist å dagen för huvudmännens årssammanträde år 1925 samt att, intill dess samtliga sålunda föreskrivna nyval ägt rum, äldre reglementsbestämmelser angående huvudmännens sammansättning och tillsättande skola lända till efterrättelse. Huvudman, som tillsatts, innan nya lagen vunnit tillämpning å sparbanken, och som icke enligt vad nu sagts är pliktig att avgå, vare, ändå att han tillsatts för längre tid, pliktig att avgå sist å årssammanträdet år 1934.

5) Har huvudman eller styrelseledamot i äldre sparbank valts för tid, som tilländagar efter den dag, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, må han utan hinder därav, att han är bosatt utom sparbankens verksamhetsområde eller ledamot av styrelse för eller tjänsteman i annan sparbank, fortsätta utövandet av sitt uppdrag, till dess tiden därför utgår, dock ej längre än till huvudmännens årssammanträde år 1925. Är, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, av sparbankens styrelseledamöter mer än en fjärdedel ledamöter av styrelse för eller tjänstemän i bankbolag, vare styrelseledamot ej av sådan anledning pliktig att avgå från sin befattning förrän å huvudmännens årssammanträde år 1926.

6) Där stadfast reglemente för äldre sparbank icke utgör hinder för sparbanken att, sedan en och samma insättares tillgodohavande uppnått tjugutusen kronor, låta det ökas annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet, må, om och i den utsträckning Konungens befallningshavande efter att hava inhämtat sparbanksinspektörens yttrande bestämmer, det belopp, varutöver ökning, fränsett vad som följer av 22 § andra stycket, allenast i nämnda ordning må ske, sättas högre än tjugutusen kronor.

7) Äldre sparbank vare befriad från skyldigheten att iakttaga föreskriften i 25 §, dock ej längre än till den 1 januari 1939, där ej Konungen medgiver anstånd. Sådan sparbanks inlåning må under övergångstiden icke med högre belopp än som redovisas på sätt i nämnda paragraf närmare angives överstiga femtio gånger beloppet av sparbankens fonder; och äge Konungens befallningshavande, där sparbankens fondställning försämrats eller eljest särskild anledning att påkalla en förbättring därav föreligger, att efter att hava inhämtat

sparbanksinspektörens yttrande fastställa visst lägre förhållande emellan sparbankens inlåning och fonder än sålunda föreskrivits, dock ej lägre än det i 25 § stadgade.

8) Har, då nya lagen vinner tillämpning å äldre sparbank, sparbanken lån mot pant av aktier eller lottbrev utlämnade till högre sammanlagt belopp än sparbankens fonder, utgöra vad i 26 § tredje stycket stadgas ej hinder för sparbanken att, då dylikt lån förfaller, låta det om sättas mot oförändrad säkerhet. Efter den 1 januari 1934 må äldre sparbank ej hava lån utestående mot inteckning i fartyg eller förlagsinteckning; ej heller må efter sagda dag utlåningen mot pant av aktier eller lottbrev sammanlagt överstiga beloppet av sparbankens fonder.

9) Bestämmelsen om att sparbanks kassareserv, i den mån den skall överstiga 50,000 kronor, icke må redovisas i inteckningar behöver icke vara till fullo genomförd förrän vid upprättandet av bokslut för år 1933.

10) Innehar äldre sparbank, då nya lagen vinner tillämpning å sparbanken, egendom, som sparbank jämlikt 30 § ej må förvärva, vare sparbanken pliktig att, därest Konungens befallningshavande ej medger anstånd, före den 1 januari 1928 hava avyttrat sådan egendom.

11) Äldre sparbank vare, intill dess bokslut för år 1933 sker, fristagen från den skyldighet, som jämlikt 33 § må åligga sparbanken att vid balansräknings upprättande nedskryva sparbanken den 1 januari 1923 tillhöriga obligationer till deras verkliga värden; dock att sparbank, som begagnar sig av den sålunda medgivna befrielsen, icke må bokföra dylika obligationer till högre värden än de lägsta värden, vartill de må hava bokförts efter den 1 januari 1921. Så länge sparbank tillhöriga obligationer i balansräkning upptagas över deras verkliga värden, må grundfond icke återbäras; ej heller må, där ej Konungens befallningshavande i särskilt fall det tillstodder, uppkommen vinst användas annorledes än till avsättning till reservfond.

12) Vad i denna lag stadgas må icke verka inskränkning i den rätt, som enligt äldre sparbanks reglemente eller eljest gjort förbehåll kan tillkomma stiftare eller annan att återbekomma tillskjuten grundfond eller därå njuta ränta.

13) Tillstånd att utöva verksamhet vid avdelningskontor eller genom sparbankskommitté vare ej av nöden, där avdelningskontoret eller sparbankskommittén inrättats före den 1 maj 1920.

14) Sparbanksinspektören vare pliktig att tillhandagå jämväl sparbank, å vilken nya lagen icke vunnit tillämpning, med råd och upplysningar angående lämpliga bedrivandet av sparbankens verksamhet.

15) Har äldre sparbank icke inom tid, som under 1) sägs, fullgjort vad där föreskrivits och har ej Konungen medgivit anstånd, skall sparbanken genast ställas under utredning; skolande därvid stadgandet i 22 § andra punkten i lagen den 29 juli 1892 äga motsvarande tillämpning.

76 §.

I fråga om medel, som för gift kvinnas räkning innestå i sparbank, skall bestämmelsen i 26 § i lagen den 29 juli 1892 i dess ursprungliga lydelse fortfarande lända till efterrättelse, om äldre giftermålsbalken är tillämplig å makarnas förmögenhetsförhållanden.

77 §.

Om sparbanks konkurs är särskilt stadgat.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Var — — — — — firma.

I — — — — — fullgörande.

Från nu stadgade anmälningsskyldighet undantagas fartygsredare och rederier, aktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag, registrerade föreningar, solidariska bankbolag samt sparbanker.

Enkelt — — — föreskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1923.

Protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den 14 mars 1922.

Närvarande:

Justitierådet BERGLÖF,
Regeringsrådet ERNBERG,
Justitieråden MOLIN,
APPELBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet i finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 februari 1922, hade Kungl. Maj:t förordnat, att för det i § 87 regeringsformen omnämnda ändamål lagrådets yttrande skulle inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om sparbanker; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Sven Lawski.

Desamma föranledde följande yttranden.

1) Förslaget till lag om sparbanker.

1 §.

Lagrådet:

Avfattningen såväl av förevarande paragraf som av stadgandet i 3 § 4) giver tämligen oförtydbart vid handen, att man icke tänkt sig, att andra än stiftarna skulle äga tillskjuta bidrag till grundfonden. Detta bekräftas ock av vad de sakkunniga uttalat i motiven till 36 §. Särskilt om man beaktar, att bolag, föreningar och andra s. k. juridiska

personer icke kunna vara stiftare men väl kunna tänkas vara villiga att med penningtillskott medverka till bildande av sparbank, synes det emellertid icke lämpligt att ovillkorligen fordra, att grundfonden skall tillskjutas av stiftarna. Det hemställs därför, att 1 § avfattas så, att den ej kommer att innehålla sådan begränsning.

3 §.

Justitierådet *Berglöf*, regeringsrådet *Ernberg*, justitierådet *Appelberg*:

Enligt stadgandet i andra stycket av 22 § äger Konungens befallningshavande att i särskilda fall medgiva sparbank att låta insättares tillgodohavande ökas annorledes än medelst tillgodoförande av ränta utöver det i sparbankens reglemente jämlikt förevarande paragraf under 10) bestämda beloppet. Att sålunda tillåtelse i administrativ väg skall kunna meddelas till överskridande av ett i reglemente fastställt maximum, synes näppeligen riktigt eller påkallat. Tanken i förslaget är i själva verket, att eftersom lagen nödgar att i reglementet fastslå ett visst högsta maximum, som för vissa sparbanker och under vissa förhållanden kan befinnas vara för lågt, möjlighet skall finnas att överskrida detta. Men rätten att sålunda med Konungens befallningshavandes medgivande överskrida det bestämda maximum bör då genom bestämmelse i reglementet vara medgiven styrelsen. Häråt bör givas uttryck medelst jämkningar såväl i stadgandet under 10) av förevarande paragraf som i 22 §. I samband härmed synes lämpligt, att den materiella bestämmelsen att högsta beloppet skall vara 20,000 kronor, i enlighet med förslagets systematik i övrigt, uteslutes ur förevarande paragraf och insättes i 22 §.

Lagrådet:

Under hänvisning till det vid 1 § anförda hemställs om utslutande ur 4) av orden »till stiftarna eller deras rättsinnehavare».

6 §.

Justitierådet *Molin*, med vilken regeringsrådet *Ernberg* i huvudsak instämde:

Enligt särskilda författningar gälla i allmänhet för sammanslutningar och bildningar med uppgift att bedriva ekonomisk verksamhet föreskrifter om firma och om registrering. Det är anmärkningsvärt, att bestämmelser i dylikt avseende icke upptagits i det remitterade förslaget. De närmaste förebilderna erbjuda sig i lagarna om bankbolag och om ekonomiska föreningar. Att sparbanksrörelsen är en form av

bankrörelse, hava de sakkunniga påvisat i motiven till förslagets 31 §. Härav följer visserligen icke, att samtliga bestämmelser, som gälla om bankaktiebolag och solidariska bankbolag, också äro på sin plats för sparbanker. Men egendomligt är, att föreskrifter, som äro gemensamma för de största bankföretag och de minsta ekonomiska föreningar och dessutom tillämpade på andra närliggande lagstiftningsområden, icke funnits lämpliga för den särskilda form av penningrörelse, varom nu är fråga. Enligt min uppfattning böra de principer, som i förevarande avseende av lagstiftningen godkänts såsom lämpliga och ändamålsenliga för banker och ekonomiska föreningar, antagas vara lika lämpliga och ändamålsenliga för sparbankerna, såvida det icke kan påvisas, att firmaanmälan och registreringsskyldighet medföra olägenhet av något slag för denna särskilda form av affärsrörelse. Om man granskar de bestämmelser, som de sakkunniga i ämnet upptagit i det av dem såsom Alternativ II framlagda lagförslaget, torde man emellertid finna, att desamma icke — såsom man på sparbankshåll synes föreställa sig — orsaka stort mera besvär än det remitterade förslagets motsvarande stadganden och icke medföra avsevärda kostnader, samt att bestämmelserna till sin sakliga innebörd icke äro hinderliga eller mindre väl lämpade för sparbanksrörelsen. Under sådana förhållanden synas övervägande skäl tala för att det remitterade förslaget omarbetas i ovan angivna syfte och att därvid förberörda alternativa förslag komma under omprövning.

Justitierådet Appelberg:

Lika med justitierådet Molin anser jag principiella skäl tala för införande av bestämmelser om firmaanmälan och registrering av sparbanker. Med hänsyn till det motstånd, som från sparbankshåll mött häremot, och då några mera betydande olägenheter av den eftergift, som förslaget härutinnan innefattar, knappast torde vara att vänta, anser jag mig dock icke böra motsätta mig framläggande av förslaget i dess nu föreliggande skick.

Lagrådet:

Förslaget förutsätter visserligen, att för såväl styrelseledamöter som revisorer suppleanter kunna utses, men det föreskriver icke, att detta alltid skall ske. Med hänsyn härtill synas orden »samt styrelse- och revisorssuppleanter» böra utgå ur första stycket.

Bifall till lagrådets hemställan här nedan vid 11 § därom att styrelsens ledamöter skola vara svenska medborgare föranleder uteslutande i andra stycket 1) av orden »ävensom nationalitet».

10 §.

Lagrådet:

Stadgandet i första stycket därom att stiftare må kunna i reglementet förklaras för huvudman »i den mån ej annat följer av vad nedan i denna lag stadgas» torde vara avsett att innebära dels att sådant förklarande icke må gälla längre tid än i andra stycket sägs, dels att det i sjätte stycket upptagna förbud för huvudman att innehava vissa befattningar gäller jämväl för stiftare, som förklarats för huvudman, och dels att föreskriften i 12 § skall tillämpas även i fråga om sådan huvudman. Då detta emellertid icke med önskvärd tydlighet framgår av de ovan återgivna ordalagen, synes en omredigering av stadgandet erforderlig.

Justitierådet Molin:

Enligt bestämmelserna i tredje stycket av denna paragraf skola huvudmännen vid årssammanträdet fastställa balansräkningen för näst föregående år. Den vinst, som balansräkningen utvisar, skall enligt de närmare föreskrifter, som meddelas i 35 §, i första hand användas till förstärkning av fonderna. Beslut om huru stor del av vinsten, som skall överföras till fonderna, bör givetvis också fattas på årssammanträdet. Detta lär även vara med förslaget avsett, men uttryckligt stadgande därom torde få anses behövt. Beslut jämlikt 35 § andra stycket om sättet för användande av därefter återstående vinstmedel synes däremot lämpligen kunna få uppskjutas till annat sammanträde med huvudmännen. Märkas bör emellertid att härigenom öppnas möjlighet att avsätta medel till framtida förfogande, att alltså bilda en dispositionsfond, som ej är underkastad föreskriften i förslagets 38 §.

11 §.

Lagrådet:

Av bestämmelserna i 17, 53, 116 och 169 §§ i gällande lag om bankrörelse följer, att ledamot av styrelsen för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag skall vara svensk medborgare. Och 57 § i lagen om aktiebolag stadgar, att ledamot av styrelsen för aktiebolag skall vara svensk medborgare, såvida ej Konungen för särskilt fall medgivit, att viss begränsad del av styrelsen må bestå av medborgare i annat land. Då sparbank i förevarande avseende synes böra likställas med bankbolag, hemställas, att i förevarande paragraf intages föreskrift därom att styrelseledamot skall vara svensk medborgare.

Därest denna hemställan bifalles, torde därav föränledas tillägg i 75 § under 5) för det fall, att i styrelse för äldre sparbank skulle finnas ledamot, som ej är svensk medborgare.

23 §.

Lagrådet:

Av de sakkunnigas motiv framgår, att anledningen därtill, att tredje stycket av förevarande paragraf erhållit en något annan avfattning än motsvarande stadgande i gällande sparbankslag (29 § enligt dess lydelse i lagen den 22 juni 1921), varit önskan att tydligare än nu är fallet angiva, att dödning av motbok icke kan påkallas av annan än motbokens ägare. Huruvida gällande lag har denna innebörd, kan emellertid med fog ifrågasättas. Den synes snarare böra tolkas så, att det lämnas öppet, om annan än ägaren må kunna påkalla dödning. Motbok kan vara avlämnad som säkerhet för fordran under sådana villkor, att mottagaren bör vara berättigad att, om motboken för honom förkommer, få densamma dödad. Men spörsmål av dylik beskaffenhet synas icke böra lösas i sparbankslagen; avgörandet bör bero på allmänna rättsregler. Anledning synes därför icke föreligga att giva stadgandet annan lydelse än den, som sparbankslagen upptager och som överensstämmer med motsvarande bestämmelser i 52 och 168 §§ i lagen om bankrörelse.

25 §.

Justitierådet Appelberg:

Huruvida den här givna regeln är väl avpassad för vinnande av det åsyftade ändamålet, är givetvis för en icke fackman svårt att bedöma. Det faller emellertid i ögonen, att såväl förevarande regel som föreskrifterna i 29 § komma att driva sparbankerna att i stor utsträckning nedlägga sina medel i obligationer. Beaktar man, att dessas värden ofta är, såsom särskilt senare årens erfarenhet utvisar, utsatta för starka kursfluktuationer, och att sparbank därför lätt kan genom allt för stora placeringar i obligationer, även förstklassiga sådana, lida sådana förluster, som på grund av bestämmelserna i förslaget tvinga sparbanken till likvidation, måste man ställa sig betänksam mot förslaget i förevarande del. Med hänsyn härtill och till den kritik, sparbanksföreningen riktat mot de sakkunnigas förslag i denna del, känner jag mig icke övertygad, att man ej genom ytterligare modifikationer i det framlagda förslaget skulle kunna komma till en lyckligare lösning av föreliggande fråga.

35 §.

Justitieråden *Berglöf* och *Appelberg*:

Då det måhända kan finnas lämpligare att avgörandet i fråga om användning av vinstmedel för det i första stycket nämnda ändamål tillkommer huvudmännen, synes tillräckligt, att i lagen stadgas, att för dylikt ändamål må användas belopp, som i förhållande till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

Regeringsrådet *Ernberg*:

Den i första stycket medgivna rätten att använda viss del av sparbanks vinst till annat ändamål än stärkande av sparbankens fonder torde böra tillkomma huvudmännen efter det styrelsen därutinnan avgivit yttrande. Något skäl till avvikelse från gällande lags bestämmelser i motsvarande avseende har icke anförts i motiven och torde knappast heller föreligga. Det hemställes därför om återgång till den nuvarande lagens ståndpunkt i denna del.

Justitierådet *Molin*:

Sedan huvudmännen vid årssammanträdet fastställt balansräkningen för nästföregående år, hava de, enligt förevarande paragraf, att av den vinst, som balansräkningen utvisar, i första hand göra den avsättning till grundfond eller säkerhetsfond, som må vara erforderlig. Av vad som icke toges i anspråk för dylikt ändamål äger *styrelsen* använda ett mindre belopp för ändamål, som omnämnes i andra punkten av första stycket. Beslut om sådant användande eller åtminstone därom att styrelsen vill för framtida disponerande förbehålla sig visst belopp måste styrelsen tillkännagiva vid sammanträdet, därest huvudmännen skola då kunna fullgöra sitt åliggande att bestämma, i vad mån återstoden av vinsten skall avsättas till reservfonden eller erhålla sådan användning, som sägs i paragrafens andra stycke. Det är egendomligt, att beslutanderätten i en del av ärendet sålunda lagts till styrelsen. Det synes lämpligare att även härutinnan beslutanderätten tillkommer huvudmännen, vilka dock liksom i det fall, som avses i andra stycket, böra inhämta styrelsens yttrande. Om den sålunda förordade ändringen vidtages, bör detta uppmärksammas vid den jämkning i avfattningen av 10 § tredje stycket, vartill den vid nämnda lagrum av mig gjorda erinringen kan föranleda.

Lagrådet:

Under den förutsättning, som angives i andra stycket, äga huvudmännen, enligt ordalydelsen av detta stycke, att till sådant ändamål, som där sägs, anslå intill hälften av vinsten. Det torde emellertid kunna antagas, att avsikten varit, att denna förfoganderätt, för den händelse någon del av vinsten avsatts till fonder eller använts för i första stycket avsett ändamål, skall vara begränsad till hälften av vad därefter återstår av vinsten. Detta torde böra komma till uttryck i lagtexten.

Regeringsrådet *Ernberg* och justitierådet *Appelberg*:

Enligt gällande lag är rätten att besluta om användning av vinstmedel för i andra stycket avsett ändamål beroende av att reglementet uttryckligen medger huvudmännen sådan befogenhet. Det synes ej föreligga tillräcklig anledning att avvika från vad härutinnan nu är gällande.

39 §.

Lagrådet:

I förslaget saknas direkt bestämmelse om vem som har att utse revisorer. I sakens natur ligger visserligen, att sådant val förrättas av huvudmännen. Uttrycklig bestämmelse därom bör dock upptagas i förslaget och kan lämpligen inrymmas i förevarande paragraf.

Stadgande torde böra införas om nytt val för den händelse revisor avgår innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända och suppleant ej finnes utsedd. (Jfr 10 o. 11 §§)

47 §.

Lagrådet:

Då det måste anses uteslutet, att ett huvudmännens beslut om sparbanks likvidation skulle förenas med tredska att utse likvidatorer, är det uppenbarligen oegentligt att hänföra bestämmelserna i förevarande paragraf till annan likvidation än sådan, varom Konungens befallningshavande jämlikt 58 § förordnat. De stadganden i redan gällande lagar, som tjänat till förebild, hava ej heller en så vidsträckt omfattning som det här föreslagna.

51 §.

Lagrådet:

I likhet med vad i tredje stycket av 101 och 218 §§ i lagen om bankrörelse är stadgat för bankaktiebolag och solidariskt bankbolag torde tredje stycket i förevarande paragraf böra avse sparbanks egendom överhuvud och ej blott dess fasta egendom.

Beträffande likvidatorernas befogenhet att företräda sparbank samt om deras rättigheter och skyldigheter bör uppenbarligen i tillämpliga delar gälla icke blott vad i lagförslaget stadgats om styrelse utan ock vad där föreskrivits om styrelsens ledamöter. Det hemställles, att uttryckligt stadgande härom införes i sista stycket av förevarande paragraf.

53 §.

Regeringsrådet Ernberg:

Då enligt 54 § huvudmännen skola äga att bestämma om användning av överskott, som enligt likvidatorernas redovisning må förefinnas, bör antydan om denna huvudmännens fortsatta funktion även efter redovisningens framläggande för huvudmännen och sparbankens enligt förslaget därmed inträdda upplösning göras redan i andra stycket av förevarande paragraf.

65 §.

Regeringsrådet Ernberg:

Det här använda uttrycket de utav sparbank »förvaltade medlen» är ej fullt tydligt. Möjligen har därmed åsyftats dels sparbanks fonder dels ock de i sparbanken insatta medel. Till äventyrs har emellertid uttrycket en än vid-träcktare innebörd. Då det synes angeläget, att berörda otydlighet undanröjes, hemställles, att ifrågavarande stadgande måtte undergå en förtydligande omformulering.

70 §.

Regeringsrådet Ernberg, justitieråden Molin och Appelberg:

Då enligt förslaget även sparbanksinspektören äger i visst avseende meddela för sparbanken bindande beslut, torde rätt till klagan över sådant beslut böra medgivas; och torde sådan böra föras i enahanda ordning som enligt förslaget skall gälla i fråga om Konungens

befallningshavandes beslut. Det hemställles därför, att stadgande härom införes i förevarande paragraf.

Föreskriften att meddelat beslut skall gå i verkställighet oberoende av förd klagan synes emellertid icke böra erhålla tillämpning å sparbanksinspektörens beslut.

75 §.

Lagrådet:

Den under 15) intagna bestämmelsen om påföljd av underlåtenhet att iakttaga föreskrifterna under 1) synes lämpligast böra sammanföras med sistnämnda moment.

Då det måste anses självfallet, att den omständigheten att äldre sparbanks stiftare på sin tid icke voro bosatta här i riket ej bör utgöra hinder för sådan sparbank att fortsätta sin verksamhet, hemställles, att den härom under 2) införda bestämmelsen måtte såsom överflödig utgå.

- 2) Förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887
angående handelsregister, firma och prokura.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmäler lagrådets yttrande den 14 i denna månad angående de till lagrådet den 3 nästlidne februari remitterade förslagen till

- 1) lag om sparbanker; och
- 2) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Departementschefen.

Förslaget till lag om sparbanker.

Föredraganden anför därvid:

Vid granskningen i lagrådet har mot förslaget till lag om sparbanker icke framkommit någon annan anmärkning av principiell art än att en ledamot uttalat vissa betänkligheter mot stadgandet i nämnda förslags 25 § utan att dock lämna någon anvisning om i vilken riktning en ändring av stadgandet bör ske. Vid sådant förhållande torde jag beträffande de grundläggande nyheterna i förslaget kunna nöja mig med att hänvisa till vad jag yttrat vid förslagets remitterande till lagrådet.

Vad angår detaljföreskrifterna i förslaget till lag om sparbanker hava vissa anmärkningar framställts av lagrådet i dess helhet eller en eller flera ledamöter av detsamma.

1 § och
3 § 4).

Sålunda har av lagrådet hemställts, att bestämmelserna i 1 § och 3 § under 4) måtte avfattas på sådant sätt, att tillskott till grundfond må kunna lämnas även av annan än stiftare. Denna hemställan torde böra iakttagas.

Vid 3 § under 10) har av tre ledamöter gjorts gällande, att nämnda stadgande samt 22 § borde omarbetas på sådant sätt, att sparbankslednings rätt att med Konungens befallningshavandes samtycke höja ett i sparbankens reglemente bestämt insättningsmaximum blir beroende av att medgivande härtill lämnats i reglementet. Då det vid tidpunkten för en sparbanks stiftande givetvis är omöjligt att bedöma, huruvida någon gång i framtiden behov att med Konungens befallningshavandes samtycke i visst fall höja ett i reglementet bestämt maximum kan yppas, skulle, därest den ifrågasatta föreskriften upptoges, förtänksamma stiftare av sparbank säkerligen icke kunna underlåta att i reglementet alltid lämna medgivande till dylikt höjande. Föreskriften skulle därför knappast få annan praktisk effekt än att den skulle skapa svårigheter för sparbank, i vars reglemente medgivande av ifrågavarande art av förbiseende icke lämnats, i det att en dylik sparbank, då ett behov av maximibeloppets höjande i avseende å viss motboksräkning inställde sig, icke skulle tillräckligt snabbt kunna genomföra erforderlig reglementsändring. På grund av vad sålunda anförts har jag icke ansett mig kunna i omförmälda hänseende föreslå någon ändring i förslaget. Däremot torde, på sätt ifrågavarande tre ledamöter i detta sammanhang föreslagit, bestämmelsen om att insättningsmaximum normalt må utgöra högst 20,000 kronor böra överflyttas till 22 §, vilket föranleder vissa jämkningar i 3 § under 10) och 75 § under 6).

3 § 10), 22 §
och 75 § 6).

Vid 6 § har av två ledamöter förordats, att för sparbankerna måtte införas bestämmelser om firma och registrering, under det att en ledamot ansett principiella skäl tala för införandet av dylika bestämmelser men dock icke velat motsätta sig förslagets framläggande i dess nu föreliggande skick och en ledamot lämnat förslaget härutinnan utan anmärkning. Då av vad i lagrådet förekommit lär framgå, att bestämmelser om firma och registrering icke äro för sparbankerna oundgängligen nödvändiga, har jag, utan att vilja underkänna de inom lagrådet framförda principiella skälen, funnit mig böra, särskilt med hänsyn till det motstånd, som från sparbankshåll förekommit mot den ifrågavarande anordningen, böra förorda, att förslaget härutinnan bibehålles oförändrat.

6 §.

I enlighet med lagrådets hemställan böra ur 6 § första stycket orden »samt styrelse- och revisorssuppleanter» uteslutas. Likaledes bör, i anledning av vad lagrådet vid 11 § föreslagit, i 12 § upptagas föreskrift om att styrelseledamot i sparbank skall vara svensk medborgare

6 och 12 §§
samt 75 § 5).

och i samband därmed orden »ävensom nationalitet» utgå ur 6 § andra stycket och ändring verkställas i 75 § under 5).

10 §. I enlighet med vad lagrådet anmärkt mot avfattningen av 10 § första stycket sista punkten bör i nämnda stadgande uttryckligen angivas, att förklarande att vara huvudman icke må avse längre tid än i andra stycket av samma paragraf sägs. Med hänsyn till lydelsen av stadgandena i 10 § sjätte stycket och i 12 § torde även utan att hänvisning till dessa stadganden sker vara tydligt, att desamma äro tillämpliga jämväl på den, som i reglemente förklarats för huvudman. Vad av en ledamot anförts mot avfattningen av 10 § tredje stycket synes böra iakttagas.

23 §. Mot lagrådets hemställan beträffande 23 § har jag intet att erinra.

35 §. I enlighet med vad inom lagrådet anförts bör rätten att i det i 35 § första stycket avsedda fallet disponera över sparbanks vinst tillkomma huvudmännen, efter det styrelsen avgivit yttrande i ärendet. Likaledes bör, såsom av lagrådet förordats, rätten att enligt 35 § andra stycket använda hälften av sparbanks vinst böra begränsas till hälften av den del av vinsten, som återstår, sedan medel, erforderliga för fondernas uppbringande till i paragrafen avsedd höjd, avsatts till reservfonden eller medel undantagits för vinstdisposition enligt första stycket.

39, 47 och 51 §§. Vad lagrådet anmärkt beträffande 39, 47 och 51 §§ lärers böra iakttagas.

65 §. Mot avfattningen av 65 § har en ledamot anmärkt, att det där använda uttrycket 'de utav sparbank förvaltade medlen' icke skulle vara fullt tydligt. Ifrågavarande uttryck, som omfattar dels sparbankens inlåning och dels sparbankens egna tillgångar, vare sig dessa redan avsatts till fonder eller bokförts såsom odisponerade vinstmedel, är emellertid det hävdvunna, som sedan lång tid kommit till användning i den av statistiska centralbyrån utgivna sparbanksstatistiken. Något förtydligande torde därför icke vara av nöden.

70 § samt 75 § 2) och 15). De anmärkningar, som inom eller av lagrådet framställts beträffande 70 § samt 75 § under 2) och 15), torde böra godtagas.

På vissa ställen i förslaget torde därjämte redaktionella jämkningar böra vidtagas.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura har av lagrådet lämnats utan anmärkning och föranleder icke nu något uttalande från min sida.»

*Förslaget till
lag om
ändrad
lydelse av
8 § i lagen
den 13 juli
1887.*

Under förmälan, att han låtit vidtaga de av honom förordade ändringarna i förslaget till lag om sparbanker, uppläser föredraganden det sålunda omarbetade förslaget, varefter föredraganden hemställer, att ifrågavarande två förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Martin Philipson.
